ЗВЯЗДА
17 ліпеня 1998 г. пятніца, № 142 (23493)
● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● кошт 3000 рублёў

МАЛАДЫМ ГРАМАДЗЯНАМ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ, ЯКІЯ ПАСТУПАЮЦЬ У ВЫШЭЙШЫЯ І СЯРЭДНІЯ СПЕЦЫЯЛЬНЫЯ НАВУЧАЛЬНЫЯ ЎСТАНОВЫ

Мае маладыя сябры!

[illegible]

Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

У ВЫНІКУ ВЫБУХУ ГАЗУ РАЗБУРАНЫ ЖЫЛЫ ДОМ

На пачатку шостай гадзіны раніцы ў сераду ў двухпавярховым жылым доме на вуліцы Навіцкага ў Магілёве адбыўся выбух, у выніку якога абрушылася палова дома.

[illegible]

Ілона ІВАНОВА.

ЗНОЎ АБРУШЫЛАСЯ СТЫХІЯ

Шквальны паткі ветру, моцны дождж нанеслі ўрон на мільярды рублёў. Паламаны магістральныя дрэвы. Пашкоджаны гаспадарчыя пабудовы ў вёсках.

[illegible]

Вольга СІДАРОВІЧ, БЕЛТА.

ГРЫБЫ — КАНТРАБАНДА?

Летам, у сезон, грыбы становяцца прадметам актыўнай кантрабанды.

[illegible]

Вячаслаў БУДКЕВІЧ, БелаПАН.

Чалавецтва яшчэ не ўсвядоміла маштабаў трагедыі на ЧАЭС

[illegible]

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

Падрабязнасці

Раналда б нашы праблемы!

Калі казаць і жартам, і ўсур'ёз, то бліжэйшыя задачы футбалістаў мінскага «Дынама» сёння можна сфармуляваць так: стварыць дзяржаўную каманду, прайсці ў Лізе чэмпіёнаў рыжскую «Сконту», а затым адмыслова «надзерці» італьянскі «Інтэр» з ягонымі Раналдамі, Джаркаефамі і іншымі Жан Люкамі Пальюкамі...

А калі на поўным сур'ёзе, то сёння ў футбольнай камандзе пачаліся некаторыя перамены, і звязаны яны ў першую чаргу з тым, што ўжо створана новая футбольная каманда ЗАТ ФК «Дынама-Мінск», аб неабходнасці стварэння якой казалі не раз, у тым ліку пісала і наша газета. Дзяржаўная каманда, заснавальнікамі якой сталі Мінгарвыканкам, Міністэрства спорту, БФСТ «Дынама», МУС Беларусі, «Белавія», «Белтэлекам» і «Аліварыя», пачала з таго, што перазаключыла кантракты ігракоў.

Як паведаміў учора прэзідэнт беларускай Федэрацыі футбола Яўген Шунтаў, днём раней ігракі мінскага «Дынама» (хвастовіцкага) падалі ў федэрацыю заяўкі на атрыманне статусу свабодных ігракоў і ў той жа дзень іх атрымалі, заключыўшы кантракты з новым «Дынама» (дзяржаўным). Па нашай інфармацыі, плануецца, што генеральным дырэктарам «Дынама-Мінск» прапанавана стаць цяперашняму галоўнаму трэнеру беларускай зборнай Міхаілу Вяргеенку, а пасаду выконваючага абавязкі дырэктара плануе заняць цяперашні намеснік БФСТ «Дынама» Генадзь Бажко.

У кваліфікацыйным туры сапернікам мінскага «Дынама» будзе рыжская каманда «Сконта». Пераможца ж гэтай пары выходзіць на славуты італьянскі «Інтэр» з бразільцам Раналда, французам Джаркаефам, італьянскім варатарам Пальюкам і ўвогуле камандай — міналагоднім пераможцам Кубка УЕФА. Што гэта значыць, казаць, думаю, не трэба — толькі за права тэлетрансляцыі матча беларуская Федэрацыя футбола (скажам так: беларускі футбол) атрымае каля паўмільёна долараў.

Алесь СІВЫ.

❑ ❑ ❑

Згодна з абнародаваным Міжнароднай федэрацыяй футбольных асацыяцый рэйтынг-лістом, першае месца ў свеце па-ранейшаму займае зборная Бразіліі. З 15-га радка на другі пасля перамогі на чэмпіянаце свету-98 перамясцілася каманда Францыі, адцясніўшы на трэцяе месца чэмпіёнаў Еўропы футбалістаў Германіі. Харваты таксама зрабілі магутны рывок -- з 19-га на 4-е месца. За імі ідуць каманды Аргенціны, Чэхіі, Югаславіі, Нідэрландаў, Італіі і Англіі. Што датычыць зборных былых рэспублік Савецкага Саюза, то тут спіс узначальвае каманда Расіі, якая займае 28-ю пазіцыю. Далей ідуць: 44-я пазіцыя -- Грузія, 55-я -- Літва, 66-я -- Украіна, 87-я -- Узбекістан, 91-я -- Латвія... Беларусь на 102-й пазіцыі.

Вячаслаў ДУТАЎ, БЕЛТА.

КУРСЫ АБМЕНУ НАЯЎНЫХ ВАЛЮТ У КАМЕРЦЫЙНЫХ БАНКАХ І АФІЦЫЙНЫ КУРС, УСТАНОЎЛЕНЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫМ БАНКАМ НА 16 ЛІПЕНЯ 1998 г. (па стану на 15.00)

Назва банка	USD		DM		RUR		Тэлефон для даведак
	Купля	Продаж	Купля	Продаж	Купля	Продаж	
Мінск (0-17)							
Белпрамбудбанк	50000	54000	27700	29500	8100	8700	233-2110
Мінсккомплексбанк	51500	56000	28600	31000	8250	8950	228-2047
Пріорбанк	51500	56600	28500	31400	8200	9000	245-5721
Нацыянальны банк РБ (курс для безнаяўных разлікаў)	39600.00		22057.59		6360.00		Курс на 17.07.1998
Цэнтрабанк Расіі	6.2160		3.4672				

На працягу дня ўстаноўленыя курсы могуць мяняцца, курсы галаўнога ўпраўлення банка могуць неістотна адрозніваецца ад курсаў, установленых у абменных пунктах. Інфармацыя атрымана ад галаўных упраўленняў негандлёвых аперацый адпаведных банкаў.

Агенцтва ГРАЎЦОВА.

Рынкавы намінальны курс (міжбанкаўскі рынак)	67000	70000	37584	38986	10842	11249	
Рэальнаабгрунтаваны курс	64000	64500	35600	35900	10100	10300	

Лодак сем — а я адзін...

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

БЕЛАРУСЬ І КАСТРАМСКАЯ ВОБЛАСЦЬ МАЮЦЬ НАМЕР АКТЫВІЗАВАЦЬ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Шляхі ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва Беларусі з Кастрамской вобласцю былі разгледжаны ў час сустрэчы прэзідэнта нашай краіны Аляксандра Лукашэнкі з дэлегацыяй гэтага расійскага рэгіёна на чале з кіраўніком яго адміністрацыі Віктарам Шаршуновым. Перагаворы праведзены ў рабочай рэзідэнцыі прэзідэнта 16 ліпеня.

Сёння супрацоўніцтва з абласцямі, краямі, рэспублікамі Расіі выратавала Саюз Беларусі і Расіі, і яно развіваецца ўзаемавыгадна і эфектыўна, адзначыў Аляксандр Лукашэнка. Разам з тым, на яго думку, ёсць яшчэ вельмі шмат рэзерваў, каб узняць нашы сувязі на больш высокі ўзровень і павялічыць гандлёва-эканамічныя паказчыкі, якія былі дасягнуты ў мінулым годзе.

Кіраўнік дзяржавы выказаў таксама падзяку за падтрымку, якую аказвае расійскі бок не толькі беларускаму народу, але і яго кіраўніцтву. «Асабліва гэта важна цяпер, калі пачалася новая хваля правакацый», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. На яго думку, нішто не паўплывае на супрацоўніцтва Беларусі з Расіяй.

Кіраўнік адміністрацыі Кастрамской вобласці Віктар Шаршуноў таксама ўпэўнены, што адносінам з Беларуссю будзе нададзены новы імпульс. Для гэтага, лічыць ён, неабходна больш актыўна каардынаваць і стымуляваць гэты працэс. Паводле яго слоў, кастрамічы пабывалі ўжо ў некаторых абласцях нашай рэспублікі, наведалі канцэрн «Белрэсурсы» і заключылі шэраг пагадненняў аб супрацоўніцтве. «Асабліва важна працягваць тыя традыцыйныя сувязі, якія былі паміж нашымі машынабудаўнічымі прадпрыемстваім і навуковымі ўстановамі, — сказаў Віктар Шаршуноў. — Яны навінны развівацца і даваць большую аддачу».

Менавіта такая палітыка, лічыць кіраўнік адміністрацыі Кастрамской вобласці, адпавядае інтарэсам народаў, а не граніцы і бар'еры, якія былі штучна створаны. Таму пазіцыя беларускага кіраўніцтва выклікае ў большасці расійскага народа сімпатыі і знаходзіць падтрымку.

Тэрэза ХАЮЦІНА, БЕЛТА.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

Як Ягорку прадавалі

У нашай газеце ў нумары за 14 ліпеня была апублікавана карэспандэнцыя аб тым, як у Гомелі былі арыштаваны двое трыццацігадовых мужчын і жанчына, якія спрабавалі зжульнічаць і атрымаць 480 тысяч амерыканскіх долараў за тое, што перададуць украдзенага ў Маскве хлапчука. Нашаму ўласнаму карэспандэнту па Гомельскай вобласці сталі вядомыя некаторыя падрабязнасці гэтай справы, якая выклікала вялікую цікавасць у чытачоў.

Нагадаем, што з моманту выкрадання Ягора Нісевіча (а гэта адбылося ў сакавіку) расійскія сродкі масавай інфармацыі шырока асвятлялі гэтае трагічнае здарэнне. У прыватнасці, тэлекампанія НТБ нават завяла па гэтаму факту спецыяльную рубрыку і запэўнівала, што таму, хто дапаможа знайсці хлопчыка, будзе ўручана ўзнагарода. Праз нейкі час туды прыйшло пісьмо з Гомеля, у якім невядомы аўтар недвухсэнсоўна паведамляў, што ёсць людзі, якія не толькі ведаюць, дзе знаходзіцца Ягорка, але і могуць адгукнуцца на прапанову тэлекампаніі. Дык вось, калі яна ў адносінах да заяўленага мае самыя сур'ёзныя намеры, дык няхай тэлежурналіст у перадачы ў такі і такі дзень скажа наступныя словы, якія і будуць азначаць: тэлекампанія ідзе на кантакт з аўтарамі пісьма.

Як расказваюць супрацоўнікі гомельскага ўпраўлення Камітэта па арганізаванай злачыннасці і карупцыі Міністэрства ўнутраных спраў, кіраўнікі тэлекампаніі не захацелі рызыкаваць і браць на сябе адказнасць за сумніўную прапанову, аднак тэлежурналіст пайшоў насуперак ім і ў чарговай перадачы прамовіў тую фразу, за што пасля быццам бы быў вызвалены ад займаемай пасады. А між тым у Маскву паляцела ўжо наступнае пісьмо, ксеракопія якога перад маімі вачыма і змест якога выклікае вялікую і інтрыгуючую цікавасць.

«Прапануем наступны сцэнарый, пішуць яго аўтары. Абмен пройдзе ў два этапы, і вам неабходна прытрымлівацца кожнага нюанса інструкцыі. Першы этап — праверачны, і мы з яго даведаемся, наколькі сур'ёзна вы адносіцеся да гэтай справы. Другі — гэта непасрэдная перадача малога. Такім чынам, вашы людзі прыязджаюць у Гомель з усёй неабходнай сумай (а яна ўзята не з галавы, а з'яўляецца намі-налам затрачаных сродкаў) — 480.000 долараў. Пасрэднікам будзе жанчына, якая выступала ў вашай перадачы і будзе прадстаўляцца сваячкай сям'і Ягора. А можа быць і іншая жанчына, але абавязкова быццам бы сваячка, але абавязкова ўраўнаважаная, каб не сарваць абмен. Сарвецца першы этап — другога не будзе, а для зрыву дастаткова падазрэнняў нашых назіральнікаў. Абмішурыць тут можна толькі самога сябе. Разам з пасрэдніцай могуць прыехаць толькі тры чалавекі — бацька Ягора і два суправаджальнікі».

Пасрэдніца з Масквы павінна перадаць пасрэдніцы аўтараў пісьма 240 тысяч долараў, і на працягу пяці дзён грошы ўжо будуць у іхніх руках і правераны: а можа яны фальшывыя ці за імі цягнецца след міліцыі. Калі ўсё будзе «о'кэй», наступае другі этап, у якім магчымы толькі два варыянты. Забіраць дзіця дазволена толькі той жанчыне-пасрэдніцы ці бацьку Ягора разам з пасрэдніцай. Калі яны ўпэўняцца, што гэта ён, і прытым жывы і здаровы, то аддаюць пасрэдніцы з боку аўтараў пісьма астатнюю суму — 240 тысяч. І тут жа папярэджанне: калі пасля гэтага хто-ніхто захоча ўчыніць, прабачце, «бяку» (вядома, што маецца на ўвазе), хай потым не шкадуюць: прыгатаваны варыянт адплаты будзе жудасны. Таму не ўздумайце, як кажуць, гуляць з агнём.

Далей апісваюцца падрабязнасці, якіх трэба прытрымлівацца са стопрацэнтнай дакладнасцю. Прыбыццё ў Гомель — да 9 ліпеня. Спыняцца ў гасніцы «Турыст» або «Гомель», а яшчэ лепш — на прыватнай кватэры з тэлефонам. Ва універмагу трэба заказаць у мясцовую газету аб'яву, якая затым прагучыць і ў тэлеканале «Нірэя». Змест яе такі: «Знік сабака, рыжы колі, сіні ашыйнік, просьба вярнуць...» Перадавацца яна павінна па тэлебачанню тры дні, пасля чаго з вамі будзе ўстаноўлены кантакт. І яшчэ. Купюры павінны быць па сто долараў, складзеныя ў пачкі, загорнутыя ў белую паперу, заклееную скотчам і ўкладзеныя ў няяркі поліэтыленавы пакет. Больш у руках пасрэдніцы не павінна быць нічога. Чакаць у вызначаным месцы нашу пасрэдніцу яна павінна толькі не болей як паўгадзіны. Тая падыдзе, спытае: «Вы — Надзея Мікалаеўна?» і, калі атрымае станоўчы адказ, няхай аддае пакет з першымі 240 тысячамі. А на другім этапе таксама ў вызначаным месцы ў парку імя Луначарскага наша пасрэдніца будзе ўся ў чорным адзенні з блакітнай польскай зімова-летняй каляскай сядзець на лаўцы і чакаць вашых пасрэднікаў.

Апавядае кіраўнік гомельскага ўпраўлення Камітэта па арганізаванай злачыннасці і карупцыі МУС Рэспублікі Беларусь Юрый Афонін:

— Разам з маскоўскімі калегамі, амонаўцамі і супрацоўнікамі Камітэта дзяржаўнай бяспекі мы правялі аперацыю па арышту вымагальнікаў і махляроў. Калі пасрэдніца атрымала пакет каля будынка бальніцы хуткай дапамогі і накіравалася да берага Сожа, дзе яе чакалі ў маторнай лодцы і падстрахоўвалі двое мужчын, мы, як кажуць, і ўзялі іх «цёпленькімі».

Сёння яны ўжо даюць паказанні. Адзін з іх вучыўся ў Беларускім дзяржаўным універсітэце транспарту, але не закончыў яго, другі працаваў у адной з мясцовых фірмаў. Жанчына пасля разводу знаходзілася ў дэкрэтным водпуску па догляду за дзіцем. У арганізатара гэтага махлярства на кватэры знайшлі план адходу пасля атрымання грошай, вялікую колькасць падробленых пячатак, клішэ і драўляных формачак. Асаблівую цікавасць уяўляе таксама і сшытак, у якім дэталёва быў распісаны каштарыс расходаў: купіць кватэры ў Гомелі і Мінску (вядома ж, шыкоўныя), пэўную суму перадаць сваякам, набыць наступныя дарагія рэчы і нават пасцельныя прыналежнасці, тапачкі і г. д. і да т. п.

Аперацыя, як бачна, правалілася з трэскам. А што ж з Ягоркам? Пакуль што невядома. Версія ж знаходжання яго недзе на Гомельшчыне застаецца рабочай. Спадзяёмся, што следства расставіць усе кропкі над «і».

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:
«Да 2000 года мы павінны стабілізаваць чарнобыльскую сітуацыю»

Закончылася двухдзённая паездка прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі па Гомельшчыне, у час якой правяраўся ход выканання дзяржаўнай праграмы па пераадоленню і мінімізацыі наступстваў чарнобыльскай аварыі і даручэнняў прэзідэнта, якія былі дадзены мясцовым органам улады, міністэрствам і ведамствам у час яго папярэдніх наведванняў «чарнобыльскіх» раёнаў. Пасля сустрэчы з жыхарамі Хойніцкага, Нараўлянскага і Петрыкаўскага раёнаў, некаторымі працоўнымі калектывамі, наведвання ў абласным цэнтры новага спартыўнага комплексу і акцыянернага таварыства «Гомельшпалеры» кіраўнік дзяржавы правёў у Гомелі нараду, у якой прынялі ўдзел кіраўнікі Гомельскай, Брэсцкай і Магілёўскай абласцей (яны выступілі са справаздачамі), старшыні райвыканкамаў забруджаных радыенуклідамі раёнаў, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў (была заслухана таксама справаздача міністра па надзвычайных сітуацыях Івана Кеніка).

Вынікі паездкі падвёў прэзідэнт, які вызначыў стратэгічныя і тактычныя задачы па вырашэнню чарнобыльскіх праблем да канца 2000 года. А яны заключаюцца ў тым, сказаў ён, каб да гэтага часу стабілізаваць у «чарнобыльскіх» раёнах сітуацыю з такім разлікам, каб яны «не заставаліся больш беднымі, няшчаснымі, а выйшлі на нармальны ўзровень развіцця», як і іншыя раёны рэспублікі.

Найперш адзначу, што прэзідэнт застаўся задаволены тым, што ўсе яго даручэнні, якія былі дадзены два гады таму па чарнобыльскай тэматыцы, у абласцях і раёнах выкананы, за выключэннем двух, якія патрабуюць больш працяглага часу для іх выканання.

Напрыклад, работнікамі Прыпяцкага дзяржаўнага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка было выказана пажаданне больш увагі звярнуць на іх аздараўленне, у сувязі з чым была выдзелена неабходная колькасць пуцёвак у санаторна-курортныя ўстановы. У запаведніку не хапала адпаведнай тэхнікі і абсталявання — Міністэрства абароны перадало яму перасоўную пілараму і тры баявыя машыны пяхоты для пераабсталявання пад лесапажарныя машыны (бясплатна), а Міністэрства па надзвычайных сітуацыях аплаціла гэтыя работы.

Запаведніку было выдзелена 3,36 мільярда рублёў на набыццё збожжаўборачнага камбайна, двух трактароў «МТЗ». Акцыянернае таварыства «Амкадор» вырабіла і паставіла яму спецыяльную валачна-сучкарэзна-раскражовачную машыну і перасовачны акорачны станок, якія выкарыстоўваюцца на гаспадарчаразліковым участку па перапрацоўцы драўніны (дарэчы, гэты ўчастак ужо выканаў работ на 1,3 мільярда рублёў). Сёлета Міністэрства па надзвычайных сітуацыях выдзеліла запаведніку сродкі для закупкі двух трактароў «Кіравец» і навяснога абсталявання для яго дзевяцікорпуснага балотнага плуга і дыскаў.

Пералік падобнага можна працягваць і далей, у выніку чаго калектыў запаведніка пашырыў аб'ём навуковых і эксперыментальных работ, якія ўжо цяпер маюць вялікае значэнне. І ў час наведвання запаведніка, выслухаўшы яго работнікаў і пабачыўшы на свае вочы зробленае, прэзідэнт паабяцаў калектыву дапамогу ў шэрагу іх просьбаў, аб чым тут жа даў даручэнні кіраўнікам адпаведных міністэрстваў.

Так, чарнобыльская трагедыя — гэта вельмі сур'ёзнае выпрабаванне для нашай маладой дзяржавы, на тэрыторыю якой выпала 70 працэнтаў радыеактыўных ападкаў. У выніку чацвёртая частка яе забруджана радыеактыўным цэзіем і з севазвароту выведзена звыш 260 тысяч гектараў урадлівых зямель, прыпынілі гаспадарчую дзейнасць больш як пяцьдзесят калгасаў і саўгасаў, каля трохсот аб'ектаў народнагаспадарчага комплексу, шэсцьдзесят школ і дзіцячых садоў, звыш пяцісот аб'ектаў гандлю, грамадскага харчавання і бытавога абслугоўвання. З небяспечнай для здароўя людзей зоны адселена больш як чатырыста вёсак і пасёлкаў. Сумарныя страты ад чарнобыльскай навалы для рэспублікі велізарныя. Дастаткова сказаць, што прыблізна 25 працэнтаў бюджэту краіны расходуецца на пераадоленне наступстваў гэтай буйнейшай тэхнагеннай катастрофы.

Па вялікаму рахунку дзяржаўныя органы кіравання і грамадства ў цэлым, хаця і з цяжкасцю, аднак у цэлым «чарнобыльскі экзамен» вытрымліваюць. І невядома, колькі ён яшчэ будзе працягвацца, якія сюрпрызы чакаюць нас праз 5, 10, 30 гадоў. Таму да іх, адзначыў прэзідэнт, нам трэба быць гатовымі: валодаць салідной навуковай базай, матэрыяльнымі рэсурсамі, добра распрацаванымі тэхналогіямі, устойлівым палітычным адзінствам нацыі і да т. п. Вырашэнню чарнобыльскіх праблем дзяржава надае прыярытэтнае значэнне. Можна сцвярджаць, што створана трывалая заканадаўчая база, выпрацаваны навуковыя рэкамендацыі па пераадоленню вынікаў катастрофы, у планавым парадку акумуліруюцца бюджэтныя сродкі, сфарміраваўся магутны атрад спецыялістаў розных галін, у тым ліку і кіраўнікоў, якія навучыліся працаваць у экстрэмальных умовах зоны.

І хаця на першапачатковым этапе барацьбы з наступствамі «мірнага» атама былі допушчаны вядомыя памылкі, за апошнія тры гады ў краіне склалася сістэма ліквідацыі гэтых наступстваў — больш эфектыўная, чым у Расіі і ва Украіне. Распрацаваная два гады таму дзяржаўная праграма па пераадоленню і мінімізацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы рэалізоўваецца паступова і мэтанакіравана. Толькі сёлета, напрыклад, на гэтыя мэты выдзелена звыш дзесяці трыльёнаў рублёў. Аднак праблемы застаюцца, і іх неабходна вырашаць.

— Я не магу сёння не спыніцца на іх міжнародным аспекце, — сказаў прэзідэнт. — Мы высока ацэньваем палітыку тых дзяржаў, якія аказваюць нам гуманітарную дапамогу. За апошнія тры гады ў Рэспубліку Беларусь паступіла гуманітарных грузаў больш чым на 160 мільёнаў амерыканскіх долараў, і звыш 250 тысяч дзяцей прайшлі аздараўленне ў іншых краінах. Але аб'ёмы рэальнай дапамогі і механізм яе аказання сёння далёка не адэкватныя маштабам аварыі. Па сусветных стандартах чарнобыльскія раёны — гэта зона бедства, і было нямала заяў, у тым ліку і рэзалюцый ААН аб дапамозе Беларусі.

Так, яшчэ ў верасні 1991 года быў складзены зводны план па міжнароднаму супрацоўніцтву з мэтай так званага змякчэння вынікаў чарнобыльскай аварыі, у які быў уключаны шэраг праектаў па фінансаванню Беларусі ў суме 646 мільёнаў долараў. План і дагэтуль не рэалізаваны, дарэчы, як і некаторыя іншыя. І таму склалася такая сітуацыя, што наша краіна засталася сам-насам з чарнобыльскай бядой, а сусветная супольнасць, відаць, лічыць, што Чарнобыль — гэта не яе праблемы. Шкада, што ў яе няма разумення таго, што радыенукліды з глыбокім пранікненнем іх у грунтавыя воды могуць распаўсюдзіцца з цягам часу і ў іншыя краіны. Дык ці не лягчэй нейтралізаваць іх тут, на месцы, не дапусціць іх распаўзання па планеце Зямля? І атрымліваецца, што ў свеце знайшлося многа ахвотнікаў навучаць нас, як жыць, а вось калі заходзіць размова аб дапамозе і выкананні рэзалюцый і дамоўленасцяў, прынятых, дарэчы, у афіцыйным парадку, дык тут — маўчок. Таму мы, беларусы, больш павінны разлічваць на свае ўласныя сілы, на сябе. Наш народ перанёс шмат выпрабаванняў і пераадолеў іх. Пераможа ён і чарнобыльскую бяду.

З гэтым нельга не пагадзіцца. Калі б сродкі масавай інфармацыі Захаду ўдзялялі столькі ўвагі праблемам Чарнобыля, а не бытавому ўладкаванню паслоў, то беларускі народ сказаў бы ім «Дзякуй». Тады і карысці было б больш, чым ад палітычных баталій накшталт Кран-Мантана.

Удзельнікі нарады выказалі шмат прапаноў, ажыццяўленне якіх, на іх думку, павінна садзейнічаць хутчэйшаму вырашэнню чарнобыльскай праблемы. Старшыня Брэсцкага аблвыканкама Уладзімір Заламай паведаміў, што кіраўніцтва вобласці мае намер арганізаваць на месцы новую курортную зону і выказаў упэўненасць, што ў бліжэйшы час на рэспубліканскім узроўні будзе вырашана пытанне замены ў шэрагу раёнаў дроў на газ, якім будуць ацяпляцца дамы і кватэры. Старшыня Магілёўскага аблвыканкама Аляксандр Кулічкоў таксама закрануў пытанні газіфікацыі падворкаў вяскоўцаў і тое, што зона перасялення яшчэ не стала прыцягальнай для выпускнікоў сельскагаспадарчых ВНУ. У сувязі з гэтым старшыня Гомельскага аблвыканкама Мікалай Вайцянкоў прапанаваў вырашыць апошнюю праблему адным з двух варыянтаў. Першы, як і з настаўнікамі, калі з імі заключаліся кантракты на льготных умовах працаваць у забруджаных раёнах. Другі — даручыць ураду і Міністэрству абароны распрацаваць палажэнне аб альтэрнатыўнай службе ў арміі тых юнакоў, якія закончылі ВНУ і будуць працаваць па сваёй спецыяльнасці ў тых раёнах. Мікалай Рыгоравіч унёс таксама і наступную прапанову, ажыццяўленне якой дазволіць аздараўляць на месцы вялікую колькасць дзяцей. У свой час недалёка ад Гомеля дзейнічаў так званы беларускі «Артэк» — піянерскі лагер на 1200 месцаў, які належаў «Гомсельмашу». З прычыны вядомых фінансавых цяжкасцяў прадпрыемства і енкаў некаторых палітыканаў, якія праследавалі свае асабістыя мэты (маўляў, там згубная радыяцыя), гэтая ўстанова зараз пустуе. На аднаўленне яе дзейнасці патрэбны грошы, і было б добра, каб яны былі адпушчаны вышэйстаячымі арганізацыямі.

Дырэктар Інстытута лесу НАН Беларусі, член Савета Рэспублікі і акадэмік Віктар Іпацьеў гаварыў аб тым, што Міністэрства эканомікі ўрэзала фінансавыя ўліванні ў развіццё Брагінскага раёна ў суме тры з паловай мільярды рублёў. Абласной праграмай было намечана арганізаваць там спецгаспадарку па прамысловай вытворчасці амерыканскіх буйнаплодных журавін і буякоў, а таксама грыбоў і арэхаў фундук, што пайшло б на карысць людзям: і апрача ўсяго іншага, гэтыя прадукты харчавання здольныя выводзіць радыенукліды і блакіраваць анкалагічныя захворванні. Ён жа прапанаваў адкрыць у Гомелі агралесаінстытут для падрыхтоўкі высокакваліфікаваных кадраў.

Былі і іншыя прапановы, якія маюць на мэце палепшыць сітуацыю ў чарнобыльскіх раёнах, была і крытыка ў адрас кіраўнікоў шэрагу чыноўнікаў як мясцовага, так і рэспубліканскага маштабаў, якія не ўмеюць ці не хочуць па-чалавечы шчыра гаварыць з чарнобыльцамі і аператыўна вырашаць іхнія пытанні.

Прэзідэнт зрабіў шэраг даручэнняў міністэрствам па надзвычайных сітуацыях, аховы здароўя, адукацыі, культуры, кіраўнікам аблвыканкамаў і райвыканкамаў і сказаў, што кожны год ён будзе сама меней па два разы наведвацца ў чарнобыльскія раёны з тым, каб палепшыць тут жыццё людзей. Ён выказаў прэтэнзіі Нацыянальнай акадэміі навук, вучоныя якой не на поўную сілу ўключыліся ў работу па чарнобыльскай тэматыцы і прапанаваў прапрацаваць пытанне аб пераводзе некаторых навукова-даследчых інстытутаў у Гомель, бліжэй да аб'екта даследаванняў.

На нарадзе былі названы першачарговыя пытанні, якімі трэба займацца на працягу двух гадоў, каб паспяхова вырашыць чарнобыльскія праблемы. Сярод іх — кадры, жыллё і зарплата, газіфікацыя, вода- і цеплазабеспячэнне, «чыстыя» прадукты харчавання, медыцынскае абследаванне, лячэнне і аздараўленне, інтэнсіўнае развіццё гаспадарчай дзейнасці, укараненне новых тэхналогій і культур на забруджаных землях, якія б давалі эканамічны эфект, ухіленне ўтрыманскіх настрояў у жыцці чарнобыльцаў. Гэтыя і іншыя меры павінны быць у цэнтры ўвагі як мясцовых, так і рэспубліканскіх органаў улады.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

І бітву ўспомнім слаўных ваяроў...

15 ліпеня 1410 года каля населеных пунктаў Грунвальд і Таненберг (зараз Альштынскае ваяводства ў Польшчы) паміж Вялікім княствам Літоўскім і Польшчай, з аднаго боку, і Тэўтонскім ордэнам — з другога адбылася бітва, якая ўвайшла ў гісторыю пад назвай Грунвальдскай.

Яна стала вырашальнай у Вялікай вайне (1409—1411) паміж двума праціўнікамі. У ліпені 1410 года войскі саюзнікаў (каля 30—40 тысяч чалавек) злучыліся ў раёне Казініц і рушылі на сталіцу ордэна Марыенбург (Мальбарк). 15 ліпеня яны былі вымушаны прыняць бой на адкрытай мясцовасці з войскам крыжакоў (каля 15—20 тысяч чалавек), куды ўваходзілі таксама рыцары з Германіі, Англіі, Францыі, Швейцарыі, Чэхіі і іншых краін. У крыжакоў была 51 харугва, у войску ВКЛ і Польшчы (куды ўваходзілі таксама татары саюзнага Вітаўту хана Джэлал-ан-Дзіна і наёмнікі) налічвалася 90 харугваў, 40 з якіх належалі ВКЛ. Крыжакі занялі больш выгадную пазіцыю на ўзвышшы, перад іх баявымі парадкамі стаялі гарматы і арбалетчыкі. Войскі саюзнікаў размяшчаліся трыма лініямі на беразе ракі Маршы. Бітва пачалася атакай першай лініі крыла Вітаўта і змешчаных на яе правым флангу татар. Атакуючых сустрэлі гарматным агнём, потым супраць іх рушыла левае крыло войска крыжакоў, і сітуацыя склалася на іх карысць. Націск спынілі другая і трэцяя лініі войскаў Вітаўта... Пасля шасці гадзін напружанай бітвы сілы ордэна пачалі адкочвацца ад свайго лагера. Магістр ордэна павёў у бой апошнія 16 харугваў рэзерву, але ў рэшце рэшт і яны былі акружаны і разбіты.

Паражэнне Тэўтонскага ордэна ў Грунвальдскай бітве абумовіла вынік вайны ў цэлым — магутнасць ордэна была падарвана.

Наш. кар.

Дэпутаты Нацыянальнага сходу не губляюць аптымізму

Уладзімір Канаплёў, намеснік старшыні Палаты прадстаўнікоў, які ўзначальваў дэлегацыю Нацыянальнага сходу Беларусі на сёмай сесіі Парламенцкай асамблеі Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе, паведаміў, што яшчэ 3 ліпеня падчас сустрэчы з прадстаўнікамі кансультатыўна-маніторынгавай групы АБСЕ ў Мінску стала зразумела, што ў Капенгагене членам Нацыянальнага сходу будзе вельмі складана.

7—10 ліпеня гэтыя чаканні спраўдзіліся. Мандатная камісія сесіі не прызнала паўнамоцтваў групы дэпутатаў пад кіраўніцтвам У. Канаплёва і, як і на папярэдняй сесіі, пакінула права афіцыйнага прадстаўлення Беларусі за дэпутатамі Вярхоўнага Савета XIII склікання на чале з Сямёнам Шарэцкім. Апошні разам з Уладзімірам Нісцюком і Анатолем Лябедзькам прысутнічаў ў Капенгагене, удзельнічаючы ў рабоце сесіі і атрымаўшы магчымасць выступіць перад членамі Парламенцкай асамблеі.

У мінулую сераду на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным сходзе Анатоль Малафееў, Уладзімір Канаплёў і іх калегі выказалі свае думкі з нагоды гэтага інцыдэнту, а таксама пракаменціравалі дзеянні і выказванні дэпутатаў Вярхоўнага Савета. Іх ацэнкі былі больш чым крытычнымі. «У Капенгагене я прама заявіў, што група на чале з Сямёнам Шарэцкім не мае паўнамоцтваў прадстаўляць Беларусь», — сказаў Анатоль Малафееў.

Дарэчы, у той час калі У. Канаплёву прыйшлося праводзіць у Даніі неафіцыйныя сустрэчы з парламентарыямі еўрапейскіх дзяржаў, А. Малафееў узяў удзел у рабоце сесіі ў якасці паўнапраўнага госця. Справа ў тым, што Старшыня Палаты прадстаўнікоў знаходзіўся ў Капенгагене як кіраўнік дэлегацыі Міжпарламенцкай асамблеі СНД. Анатоль Малафееў выступіў з трыбуны сесіі з дакладам, у якім закрануў не толькі тэндэнцыі супрацоўніцтва МПА СНД і ПА АБСЕ, але і заклікаў звярнуць увагу на несправядлівыя адносіны да Беларусі з боку еўрапейскай супольнасці. Нягледзячы на, здавалася б, відавочную няўдачу ў сталіцы Даніі, дэпутаты Нацыянальнага сходу не робяць з гэтага трагедыі. Інакш як расцаніць словы Валянціны Самусевай: «У цэлым паездка ўдалася, хаця мы чакалі горшых вынікаў»? Прыкладна такой жа думкі трымаецца і Уладзімір Канаплёў, які сказаў на прэс-канферэнцыі: «Самае галоўнае, што нам удалося сустрэцца і пагутарыць з дэпутатамі еўрапейскіх краін, данесці да іх сваю пазіцыю».

На заканчэнне Анатоль Малафееў паведаміў, што на сённяшні дзень для парламента «не галоўнае — заняць месцы» ў ПА АБСЕ. «Спачатку трэба вырашыць пытанне аб даверы ці недаверы групе Шарэцкага, якая там прадстаўляе Беларусь», — падкрэсліў кіраўнік Палаты прадстаўнікоў. Безумоўна, у гэтым сэнсе вялікія чаканні парламентарыі ўскладваюць на наступную сесію Парламенцкай асамблеі АБСЕ, якая адбудзецца ў 1999 годзе ў Санкт-Пецярбургу.

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь»

Прыняты Палатай прадстаўнікоў 18 чэрвеня 1998 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 29 чэрвеня 1998 года

Артыкул 1. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 26 студзеня 1990 года «Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь» (ЗЗ БССР, 1990 г., №4, арт. 46) змяненні і дапаўненні і выкласці яго ў новай рэдакцыі:

«ЗАКОН
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь

ГЛАВА 1. Агульныя палажэнні

Артыкул 1. Мэты заканадаўства аб мовах у Рэспубліцы Беларусь

Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб мовах мае на мэце ўрэгуляванне адносін у галіне развіцця і ўжывання беларускай, рускай і іншых моў, якімі карыстаецца насельніцтва рэспублікі ў дзяржаўным, сацыяльна-эканамічным і культурным жыцці, ахову канстытуцыйных правоў грамадзян у гэтай сферы, выхаванне паважлівых адносін да нацыянальнай годнасці чалавека, яго культуры і мовы, далейшае ўмацаванне дружбы і супрацоўніцтва народаў.

Артыкул 2. Дзяржаўныя мовы, іншыя мовы ў Рэспубліцы Беларусь

У адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзяржаўнымі мовамі Рэспублікі Беларусь з'яўляюцца беларуская і руская мовы.

Рэспубліка Беларусь забяспечвае ўсебаковае развіццё і функцыянаванне беларускай і рускай моў ва ўсіх сферах грамадскага жыцця.

Рэспубліка Беларусь праяўляе дзяржаўны клопат аб свабодным развіцці і ўжыванні ўсіх нацыянальных моў, якімі карыстаецца насельніцтва рэспублікі.

Дзяржаўныя органы, органы мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемствы, установы, арганізацыі і грамадскія аб'яднанні ствараюць грамадзянам Рэспублікі Беларусь неабходныя ўмовы для вывучэння беларускай і рускай моў і дасканалага валодання імі.

Закон не рэгламентуе ўжывання моў у неафіцыйных зносінах, у зносінах членаў працоўных калектываў паміж сабой.

Артыкул 3. Права грамадзян карыстацца іх нацыянальнай мовай

Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права карыстацца іх нацыянальнай мовай. Ім гарантуецца таксама права звяртацца ў дзяржаўныя органы, органы мясцовага кіравання і самакіравання, на прадпрыемствы, ва ўстановы, арганізацыі і грамадскія аб'яднанні на беларускай, рускай або іншай прымальнай для бакоў мове.

Рашэнне па сутнасці звароту афармляецца на беларускай або рускай мове.

Артыкул 4. Абавязак кіраўнікоў, іншых работнікаў дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў валодаць беларускай і рускай мовамі

Кіраўнікі, іншыя работнікі дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў павінны валодаць беларускай і рускай мовамі ў аб'ёме, неабходным для выканання імі сваіх службовых абавязкаў.

Артыкул 5. Гарантыі правоў грамадзян пры разглядзе падаваемых імі дакументаў у дзяржаўныя органы, органы мясцовага кіравання і самакіравання, на прадпрыемствы, ва ўстановы, арганізацыі і грамадскія аб'яднанні

Дзяржаўныя органы, органы мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемствы, установы, арганізацыі і грамадскія аб'яднанні павінны прымаць і разглядаць дакументы, якія падаюцца грамадзянамі на беларускай, рускай мовах.

Адмова службовай асобы прыняць і разгледзець зварот грамадзяніна на беларускай, рускай мовах са спасылкай на няведанне мовы звароту цягне за сабой адказнасць у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

Артыкул 6. Абарона моў

Усякія прывілеі ці абмежаванні правоў асобы па моўных прыметах недапушчальныя.

Публічная знявага, ганьбаванне дзяржаўных і іншых нацыянальных моў, стварэнне перашкод і абмежаванняў у карыстанні імі, прапаведзь варожасці на моўнай глебе цягнуць устаноўленую законам адказнасць.

ГЛАВА 2. Мова дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў

Артыкул 7. Мова актаў дзяржаўных органаў і органаў мясцовага кіравання і самакіравання

Акты дзяржаўных органаў Рэспублікі Беларусь прымаюцца і публікуюцца на беларускай і (або) рускай мовах.

Акты органаў мясцовага кіравання і самакіравання прымаюцца і публікуюцца на беларускай і (або) рускай мовах, а пры неабходнасці — і на нацыянальнай мове большасці насельніцтва той ці іншай мясцовасці.

Артыкул 8. Мова справаводства і дакументацыі

У Рэспубліцы Беларусь мовамі справаводства і дакументацыі, а таксама мовамі ўзаемаадносін дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў з'яўляюцца беларуская і (або) руская мовы.

Тэксты на пячатках, штампах, штэмпелях, фармулярах, афіцыйных бланках дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў выконваюцца на беларускай і (або) рускай мовах.

Артыкул 9. Мова тэхнічнай і праектнай дакументацыі

Тэхнічная і праектная дакументацыя ў Рэспубліцы Беларусь рыхтуецца на беларускай або рускай мове, а з улікам прызначэння — на іншай мове.

Артыкул 10. Мова дакументаў аб статусе грамадзян Рэспублікі Беларусь

Афіцыйныя дакументы, якія сведчаць статус грамадзяніна, — пашпарт, працоўная кніжка, дакументы аб адукацыі, пасведчанні аб нараджэнні, шлюбе, а таксама дакументы аб смерці асобы — выконваюцца на беларускай і (або) рускай мовах, а асобныя дакументы пры неабходнасці — на беларускай (рускай) і іншай мовах.

Артыкул 11. Мова з'ездаў, канферэнцый і іншых форумаў

У Рэспубліцы Беларусь рабочымі мовамі з'ездаў, сесій, канферэнцый, пленумаў, пасяджэнняў, нарад, іншых сходаў з'яўляюцца беларуская і (або) руская мовы.

Рабочай мовай міжнародных сходаў і форумаў, якія праводзяцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, з'яўляецца мова, вызначаная ўдзельнікамі сходу ці форуму.

Удзельнікам мясцовых, рэспубліканскіх і міжнародных сходаў і форумаў гарантуецца права выбіраць мову выступлення з забеспячэннем перакладу на рабочую мову.

Артыкул 12. Мова дакументаў па выбарах дэпутатаў і іншых асоб, выбіраемых на дзяржаўныя пасады народам

Дакументацыя па выбарах дэпутатаў і іншых асоб, выбіраемых на дзяржаўныя пасады народам, афармляецца на беларускай або рускай мове.

Выбарчыя бюлетэні друкуюцца на беларускай або рускай мове.

Артыкул 13. Мова ў сферы абслугоўвання

На транспарце, у гандлі, у сферы медыцынскага і бытавога абслугоўвання ўжываецца беларуская або руская мова, а пры неабходнасці — іншыя мовы.

Артыкул 14. Мова судаводства

У Рэспубліцы Беларусь судаводства вядзецца на беларускай або рускай мове.

Пры разглядзе ў судах крымінальных і грамадзянскіх спраў, гаспадарчых спрэчак асобам, што прымаюць удзел у справе і не валодаюць мовай судаводства, забяспечваецца права азнаямлення з адпаведнымі матэрыяламі, удзел у судовых дзеяннях праз перакладчыка, права выступаць у судзе на мове, якой яны валодаюць.

Следчыя і судовыя дакументы выдаюцца асобам, што прымаюць удзел у справе, па іх патрабаванню ў перакладзе на мову, якой яны валодаюць.

Артыкул 15. Мова вядзення спраў аб адміністрацыйных правапарушэннях

Вядзенне спраў аб адміністрацыйных правапарушэннях у Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца на беларускай або рускай мове.

Калі асоба, што прыцягваецца да адміністрацыйнай адказнасці, не валодае мовай, на якой вядзецца справа, яна можа выступаць на роднай мове і карыстацца дапамогай перакладчыка.

Артыкул 16. Мова натарыяльнага справаводства

Натарыяльнае справаводства ў Рэспубліцы Беларусь вядзецца на беларускай або рускай мове.

Калі асоба, што звярнулася за ажыццяўленнем натарыяльнага дзеяння, не валодае мовамі, на якіх вядзецца справаводства, тэксты дакументаў павінны быць перакладзены ёй натарыусам або іншай службовай асобай, што ажыццяўляе натарыяльнае дзеянне, у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 17. Мова пракурорскага нагляду

Акты пракурорскага нагляду ў Рэспубліцы Беларусь складаюцца на беларускай або рускай мове. Пры ажыццяўленні пракурорскага нагляду на гэтых мовах вядзецца і перапіска з усімі дзяржаўнымі органамі, органамі мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемствамі, установамі, арганізацыямі і грамадскімі аб'яднаннямі, размешчанымі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

У зносінах з органамі пракуратуры, пракурорскага нагляду іншых дзяржаў выкарыстоўваецца прымальная для бакоў мова.

Артыкул 18. Мова юрыдычнай дапамогі

Юрыдычная дапамога грамадзянам і арганізацыям аказваецца на беларускай ці рускай мове, або на прымальнай для бакоў мове.

Артыкул 19. Мова міжнародных дагавораў

Міжнародныя дагаворы Рэспублікі Беларусь заключаюцца:

на беларускай і (або) рускай мовах і мове (мовах) другога боку дагавора;

на беларускай і рускай мовах, а таксама на мове трэцяга боку, выкарыстоўваемай у якасці даведачнай;

па дамоўленасці бакоў на мове трэцяга боку.

Артыкул 20. Мова ва Узброеных Сілах, іншых вайсковых фарміраваннях Рэспублікі Беларусь

Ва Узброеных Сілах, іншых вайсковых фарміраваннях Рэспублікі Беларусь ужываюцца беларуская і (або) руская мовы.

ГЛАВА 3. Мова адукацыі, навукі і культуры

Артыкул 21. Права на выхаванне і атрыманне адукацыі на нацыянальнай мове

Рэспубліка Беларусь гарантуе кожнаму жыхару неад'емнае права на выхаванне і атрыманне адукацыі на беларускай або рускай мове. Гэта права забяспечваецца сістэмай дашкольных устаноў, агульнаадукацыйных школ, прафесійна-тэхнічных вучылішчаў, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных устаноў.

Права на выхаванне і атрыманне адукацыі на роднай мове маюць і асобы іншых нацыянальнасцей, якія жывуць у рэспубліцы.

Кіраўнікі і іншыя супрацоўнікі сістэмы адукацыі павінны валодаць беларускай і рускай мовамі.

Артыкул 22. Мова выхавання ў дзіцячых дашкольных установах

У дзіцячых дашкольных установах, а таксама ў дзіцячых дамах у Рэспубліцы Беларусь выхаванне вядзецца на беларускай і (або) рускай мовах.

У адпаведнасці з пажаданнямі грамадзян па рашэнню мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў могуць ствараецца дзіцячыя дашкольныя ўстановы або асобныя групы, у якіх выхаванне вядзецца на мове нацыянальнай меншасці.

Артыкул 23. Мова навучання і выхавання, вывучэнне моў у агульнаадукацыйных школах

У Рэспубліцы Беларусь вучэбная і выхаваўчая работа ў агульнаадукацыйных школах вядзецца на беларускай і (або) рускай мове.

У адпаведнасці з пажаданнямі грамадзян і па рашэнню мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў могуць ствараецца агульнаадукацыйныя школы або класы, у якіх вучэбна-выхаваўчы працэс вядзецца на мове нацыянальнай меншасці або вывучаецца мова нацыянальнай меншасці.

Ва ўсіх агульнаадукацыйных школах Рэспублікі Беларусь вывучэнне беларускай, рускай і адной з замежных моў з'яўляецца абавязковым.

Парадак вывучэння беларускай мовы вучнямі, якія часова знаходзяцца на тэрыторыі рэспублікі, вызначаецца рэспубліканскім органам дзяржаўнага кіравання ў галіне адукацыі.

Артыкул 24. Мова навучання і выхавання ў прафесійна-тэхнічных вучылішчах, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных установах

Навучанне і выхаванне ў прафесійна-тэхнічных вучылішчах, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных установах Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца на беларускай і (або) рускай мовах.

Беларуская мова ва ўсіх навучальных установах Рэспублікі Беларусь вывучаецца незалежна ад іх ведамаснай прыналежнасці.

Артыкул 25. Мова ў сферы навукі

У Рэспубліцы Беларусь вынікі навукова-даследчых работ афармляюцца на беларускай або рускай мове.

Выканаўцы навукова-даследчых работ могуць выбіраць мову публікацый навуковых вынікаў.

Артыкул 26. Мова ў сферы культуры

У Рэспубліцы Беларусь мовамі ў сферы культуры з'яўляюцца беларуская і (або) руская мовы. Гарантуецца захаванне і развіццё культуры на мовах іншых народаў, прадстаўнікі якіх жывуць у рэспубліцы.

ГЛАВА 4. Мова інфармацыі і сувязі

Артыкул 27. Мова сродкаў масавай інфармацыі

У Рэспубліцы Беларусь мовамі сродкаў масавай інфармацыі з'яўляюцца беларуская і (або) руская, а таксама мовы іншых народаў, прадстаўнікі якіх жывуць у рэспубліцы.

У сродках масавай інфармацыі не дапускаецца скажэнне агульнапрынятых норм выкарыстоўваемай мовы.

Артыкул 28. Мова работы пошты і тэлеграфа

У межах Рэспублікі Беларусь паштова-тэлеграфная карэспандэнцыя ад грамадзян, дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў прымаецца на беларускай або рускай мове.

Пошта і тэлеграф забяспечваюцца маркамі, канвертамі, паштоўкамі, бланкамі і г.д., надпісы на якіх выконваюцца на беларускай або рускай мове і адпавядаюць патрабаванням актаў Сусветнага паштовага саюза і Міжнароднага саюза электрасувязі.

Артыкул 29. Мова аб'яў, паведамленняў і рэкламы

Тэксты афіцыйных аб'яў, паведамленняў, плакатаў, афіш, рэклам і г.д. выконваюцца на беларускай або рускай мове.

Артыкул 30. Мова маркіроўкі тавараў

Маркіроўка тавараў, этыкеткі на таварах, інструкцыі па карыстанню таварамі выконваюцца на беларускай або рускай мове.

Маркіроўка тавараў, прызначаных на вываз за межы Рэспублікі Беларусь, выконваецца на беларускай ці рускай мове, або на мове заказчыка.

Назвы ў таварных знаках падаюцца на беларускай або рускай мове.

ГЛАВА 5. Мова назваў

Артыкул 31. Мова назваў дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў

Афіцыйныя назвы дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання, прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый і грамадскіх аб'яднанняў даюцца на беларускай і (або) рускай мовах. Пры неабходнасці гэтыя назвы могуць давацца ў перакладзе на іншую мову.

Артыкул 32. Мова тапонімаў і картаграфічных выданняў

У Рэспубліцы Беларусь тапонімы (назвы населеных пунктаў, адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак, вуліц, плошчаў, рэк і г.д.) даюцца на беларускай або рускай мове.

Назвы геаграфічных аб'ектаў, якія знаходзяцца па-за межамі Рэспублікі Беларусь, даюцца на беларускай або рускай мове ў адпаведнасці з традыцыяй, а новыя — у транскрыпцыі з мовы-арыгінала.

Картаграфічныя выданні, прызначаныя для карыстання ў Рэспубліцы Беларусь, рыхтуюцца і друкуюцца на беларускай або рускай мове.

Артыкул 33. Мова асабовых імён

Беларускія (рускія) асабовыя імёны і прозвішчы ўжываюцца ў адпаведнасці з нацыянальнай іменаслоўнай традыцыяй, нормамі і правіламі беларускай (рускай) мовы.

Асабовыя імёны і прозвішчы з іншых моў пішуцца і ўжываюцца на беларускай (рускай) мове ў адпаведнасці з правіламі перадачы іншамоўных уласных імён.

ГЛАВА 6. Садзейнічанне нацыянальна-культурнаму развіццю этнічных беларусаў, якія жывуць за межамі Рэспублікі Беларусь

Артыкул 34. Садзейнічанне нацыянальна-культурнаму развіццю этнічных беларусаў, якія жывуць за межамі Рэспублікі Беларусь

Рэспубліка Беларусь на аснове пагадненняў з іншымі дзяржавамі садзейнічае нацыянальна-культурнаму развіццю этнічных беларусаў, якія жывуць у гэтых дзяржавах.

Рэспубліка Беларусь у адпаведнасці з нормамі міжнароднага права садзейнічае задавальненню нацыянальна-культурных інтарэсаў асоб беларускага паходжання, якія жывуць у замежных краінах.»

Артыкул 2. Гэты Закон уступае ў сілу з дня апублікавання.

Артыкул 3. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь:

падрыхтаваць і ўнесці ва ўстаноўленым парадку ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь прапановы па прывядзенню заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам;

прывесці рашэнні Урада Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам;

забяспечыць перагляд і адмену рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, падначаленымі Савету Міністраў, іх нарматыўных актаў, што супярэчаць гэтаму Закону.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
А. ЛУКАШЭНКА

13 ліпеня 1998 г., г. Мінск.
№ 187—З

Імем Рэспублікі Беларусь

ЗАКЛЮЧЭННЕ

Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь

Аб адпаведнасці Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь артыкула 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях, пункта 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў»

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь у складзе старшынствуючага — Старшыні Канстытуцыйнага Суда Васілевіча Р. А., суддзяў Бойка Т. С., Вараб'я Г. А., Кенік К. І., Падгрушы В. В., Саркісавай Э. А., Філіпчык Р. І., Цікавенкі А. Г., Шабайлава В. І., Шышко Г. Б., Шукліна В. З.

з удзелам прадстаўнікоў бакоў:

Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, унёсшага прапанову аб праверцы канстытуцыйнасці нарматыўных актаў: Міклашэвіча П. П. — першага намесніка міністра юстыцыі Рэспублікі Беларусь;

Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь: Аляксандрава В. М. — намесніка старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па заканадаўству; Дзямідавай І. Я. — загадчыка аддзела гаспадарчага, працоўнага і сацыяльнага заканадаўства ўпраўлення экспертызы законапраектаў Галоўнага экспертна-прававога ўпраўлення Сакратарыята Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь;

Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь: Бурага У. В. — загадчыка аддзела грамадзянскага, сацыяльнага і гаспадарчага заканадаўства экспертна-прававога ўпраўлення Сакратарыята Савета Рэспублікі;

Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь: Мінца І. М. — суддзі, сакратара Пленума Вярхоўнага Суда

разгледзеў у адкрытым судовым пасяджэнні справу «Аб адпаведнасці Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь артыкула 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях, пункта 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў».

У судовым пасяджэнні прынялі ўдзел: Ждановіч І. М. — намеснік Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь; Іваноўскі А. У. — намеснік Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь.

Вядзенне па справе ўзбуджана 19 мая 1998 года па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на падставе артыкула 116 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, артыкулаў 5 і 6 Закона «Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь» і артыкула 43 Рэгламенту Канстытуцыйнага Суда.

Праверцы падлягалі артыкул 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях (ЗЗ БССР, 1984, № 35, арт. 505) і пункт 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў».

Артыкул 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях (у далейшым — КаАП), які прадугледжвае парадак абскарджання пастановы па справе аб адміністрацыйным правапарушэнні, устанавіў, у прыватнасці, наступнае.

Пастанова па справе аб адміністрацыйным правапарушэнні можа быць абскарджана:

1) пастанова адміністрацыйнай камісіі, камісіі па справах непаўналетніх — у выканаўчы камітэт адпаведнага Савета дэпутатаў або ў раённы (гарадскі) суд, рашэнне якога з'яўляецца канчатковым;

2) рашэнне выканаўчага камітэта пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў — у выканаўчы камітэт раённага, гарадскога, раённага ў горадзе Савета дэпутатаў або ў раённы (гарадскі) суд, рашэнне якога з'яўляецца канчатковым;

3) пастанова іншага органа (службовай асобы) аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе штрафу — у вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе) або ў раённы (гарадскі) суд, рашэнне якога з'яўляецца канчатковым; пастанова аб накладанні іншага адміністрацыйнага спагнання — у вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе), пасля чаго скарга можа быць пададзена ў раённы (гарадскі) суд, рашэнне якога з'яўляецца канчатковым.

Пастанова аб накладанні адначасова асноўнага і дадатковага адміністрацыйнага спагнання можа быць па выбару асобы, якая абскарджвае пастанову, абскарджана ў парадку, устаноўленым для асноўнага або для дадатковага спагнання;

4) пастанова органа ўнутраных спраў (службовай асобы) аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе папярэджання, зафіксаванага на месцы ўчынення правапарушэння без складання пратакола, — у вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе);

5) пастанова службовай асобы ваеннай аўтамабільнай інспекцыі аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе папярэджання, зафіксаванага на месцы ўчынення правапарушэння без складання пратакола, — вышэйстаячай службовай асобе, правамоцнай разглядаць скаргу.

У пункце 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў» растлумачана наступнае: «Пры вырашэнні пытання аб прыняцці да вядзення суда скаргі на пастанову аб адміністрацыйным правапарушэнні трэба мець на ўвазе, што згодна з артыкуламі 266 і 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях такая пастанова можа быць абскарджана асобай, у адносінах да якой яна вынесена, а таксама пацярпеўшым.

Пастанова адміністрацыйнай камісіі, камісіі па справах непаўналетніх, рашэнне выканкама пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў аб накладанні любога віду адміністрацыйнага спагнання, а таксама пастанова іншага органа (службовай асобы) аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе штрафу можа быць абскарджана ў суд, калі яна не была абскарджана ў іншым прадугледжаным артыкулам 267 названага Кодэкса парадку, г. зн. пастанова камісіі — у выканкам адпаведнага Савета дэпутатаў, рашэнне выканкама пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў — у вышэйстаячы выканкам Савета дэпутатаў, пастанова іншага органа (службовай асобы) — у вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе).

Скарга на пастанову іншага органа (службовай асобы) аб накладанні іншых відаў адміністрацыйных спагнанняў (акрамя штрафу) прымаецца да вядзення суда толькі пасля разгляду яе вышэйстаячым органам (вышэйстаячай службовай асобай).

Пастанова аб накладанні адначасова асноўнага і дадатковага адміністрацыйнага спагнання можа быць па выбару асобы, якая абскарджвае пастанову, абскарджана ў парадку, устаноўленым для асноўнага або дадатковага спагнання».

У сваёй прапанове Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь паставіў пытанне аб праверцы канстытуцыйнасці артыкула 267 КаАП і пункта 2 названай пастановы Пленума і ўказаў, што палажэнні артыкула 267 КаАП і пастановы Пленума Вярхоўнага Суда аб тым, што калі зацікаўленая асоба выкарыстала прадастаўленае ёй законам права абскарджання пастановы па справе аб адміністрацыйным правапарушэнні ў іншы орган (акрамя суда), то права на звяртанне ў суд са скаргай на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў яна не мае, уступаюць у супярэчнасць з артыкулам 60 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, згодна з якім кожнаму грамадзяніну гарантуецца абарона яго правоў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом у вызначаныя законам тэрміны.

Заслухаўшы суддзю-дакладчыка Кенік К. І., прадстаўнікоў бакоў, вывучыўшы матэрыялы справы, прааналізаваўшы палажэнні Канстытуцыі, Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях і іншых нарматыўных актаў Рэспублікі Беларусь, а таксама міжнародна-прававых актаў, судовую практыку, Канстытуцыйны Суд устанавіў наступнае.

Артыкул 267 КаАП, які правяраецца Канстытуцыйным Судом, вызначае парадак абскарджання пастановы па справе аб адміністрацыйным правапарушэнні. Пунктамі 1, 2 і 3 указанага артыкула, у прыватнасці, прадугледжана, што пастановы адміністрацыйнай камісіі, камісіі па справах непаўналетніх могуць быць абскарджаны ў выканаўчы камітэт адпаведнага Савета дэпутатаў або ў раённы (гарадскі) суд; рашэнне выканаўчага камітэта пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў — у выканаўчы камітэт раённага, гарадскога Савета дэпутатаў або ў раённы (гарадскі) суд; пастановы іншага органа (службовай асобы) аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе штрафу — у вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе) або ў раённы (гарадскі) суд.

Канстытуцыйны Суд не можа пагадзіцца з довадамі аб тым, што артыкул 267 КаАП не ўтрымлівае абмежаванняў для звяртання грамадзяніна ў суд, паколькі зыходзячы з аналізу яго зместу можна зрабіць высноў аб альтэрнатыўнай падведамнасці абскарджання пастаноў па справе аб адміністрацыйным правапарушэнні: або ў вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе), або ў суд.

У адпаведнасці з артыкулам 11 Закона «Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь» пры праверцы акта Канстытуцыйны Суд мае на ўвазе як літаральны яго сэнс, так і сэнс, які надаецца яму практыкай прымянення.

Вывучыўшы практыку прымянення артыкула 267 КаАП, Канстытуцыйны Суд устанавіў, што дадзеная норма закона прымяняецца такім чынам, што калі зацікаўленая асоба рэалізавала права на пазасудовы парадак абскарджання пастановы ў вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе), то скарга на пастанову аб накладанні адміністрацыйнага спагнання разгляду ў судзе не падлягае.

Такое растлумачэнне ўтрымліваецца ў абзацы другім пункта 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў», згодна з якім пастанова аб накладанні адміністрацыйнага спагнання можа быць абскарджана ў суд, калі яна не была абскарджана ў іншым прадугледжаным артыкулам 267 КаАП парадку.

Судовая практыка не змянілася і пасля прыняцця 15 сакавіка 1994 г. Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, згодна з артыкулам 61 якой кожнаму гарантавалася абарона яго правоў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом. Пленум Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь у пастанове ад 28 чэрвеня 1996 г. № 7 «Аб выкананні судамі пастановы № 7 Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. «Аб практыцы разгляду судамі скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў» указаў, што пры разглядзе такіх спраў належыць няўхільна выконваць патрабаванні артыкула 267 КаАП аб парадку абскарджання пастановы аб адміністрацыйным правапарушэнні (Судовы веснік, 1996, № 3).

Такім чынам, Вярхоўны Суд, накіроўваючы судовую практыку, не забяспечыў вяршэнства норм Канстытуцыі, якія гарантуюць права кожнаму на судовую абарону, не прывёў прынятыя Пленумам пастановы ў адпаведнасць з Канстытуцыяй.

Указанымі растлумачэннямі Пленума Вярхоўнага Суда агульныя суды Рэспублікі Беларусь кіруюцца пры разглядзе спраў дадзенай катэгорыі да цяперашняга часу. Так, вызначэннем суддзі суда Рэчыцкага раёна ад 7 красавіка 1997 г. адмоўлена ў прыняцці скаргі грамадзянкі К. на пастанову Дзяржаўнай падатковай інспекцыі па Рэчыцкаму раёну аб накладанні штрафу. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, пакінуўшы без змянення вызначэнне суддзі, указаў, што ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 267 КаАП Рэспублікі Беларусь пастанова іншага органа (службовай асобы) аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе штрафу можа быць абскарджана ў вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе) або ў раённы суд, рашэнне якога з'яўляецца канчатковым. Па меркаванню Вярхоўнага Суда, «значыць, законам устаноўлены пазасудовы або судовы парадак абскарджання адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе штрафу. Таму ў сілу закона рэалізацыя грамадзянскага права на пазасудовы парадак абскарджання спагнання з'яўляецца перашкодай для звяртання грамадзяніна па гэтаму ж пытанню ў суд (Судовы веснік, 1997, № 4).

У сувязі з выкладзеным Канстытуцыйны Суд лічыць, што абмежаванне права на судовую абарону пры рэалізацыі права на пазасудовы парадак абскарджання адміністрацыйнага спагнання супярэчыць артыкулу 60 Канстытуцыі, якая гарантуе права кожнаму на абарону яго правоў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом.

Прааналізаваўшы палажэнні пункта 3 артыкула 267 КаАП аб тым, што пастановы аб накладанні іншага адміністрацыйнага спагнання (акрамя штрафу) абскарджваюцца ў вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе), пасля чаго скарга можа быць пададзена ў раённы (гарадскі) суд, Канстытуцыйны Суд лічыць, што наяўнасць у дадзеным выпадку абавязковага папярэдняга дасудовага парадку вырашэння скаргі з правам далейшага абскарджання ў суд Канстытуцыі не супярэчыць.

Канстытуцыйны Суд прыйшоў да высновы, што палажэнні пунктаў 4 і 5 артыкула 267 КаАП аб абскарджанні ў вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе) пастаноў аб накладанні адміністрацыйных спагнанняў у выглядзе папярэджання, зафіксаванага на месцы ўчынення правапарушэння без складання пратакола, без прадастаўлення права абскардзіць гэтыя пастановы ў суд не адпавядаюць артыкулу 60 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, паколькі і ў гэтых выпадках павінна быць права на звяртанне ў суд.

Канстытуцыйны Суд адзначае, што не адпавядаючыя Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь нормы артыкула 267 КаАП і пункта 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 супярэчаць таксама і міжнародна-прававым актам.

Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека абвясціла, што кожны чалавек для вызначэння яго правоў і абавязкаў мае права на аснове поўнай роўнасці на тое, каб яго справа была разгледжана публічна і з захаваннем усіх патрабаванняў справядлівасці незалежным і непрадузятым судом (артыкул 10). Міжнародным пактам аб грамадзянскіх і палітычных правах прадугледжана, што кожны мае права пры вызначэнні яго правоў і абавязкаў на справядлівы і публічны разбор справы кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом, які створаны на падставе закона (артыкул 14); кожная дзяржава, якая ўдзельнічае ў дадзеным Пакце, абавязуецца развіваць магчымасці судовай абароны (артыкул 2).

Права на судовую абарону адносіцца да агульнапрызнаных прынцыпаў і норм міжнароднага права. У адпаведнасці з артыкулам 8 Канстытуцыі Рэспубліка Беларусь прызнае прыярытэт агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права і забяспечвае адпаведнасць ім заканадаўства.

Згодна з артыкулам 137 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь Канстытуцыя валодае вышэйшай юрыдычнай сілай. Законы, дэкрэты, указы і іншыя акты дзяржаўных органаў выдаюцца на аснове і ў адпаведнасці з Канстытуцыяй. У выпадку разыходжання закона, дэкрэта або ўказа з Канстытуцыяй дзейнічае Канстытуцыя.

Артыкулам 142 Канстытуцыі ўстаноўлена, што законы, указы і іншыя акты, якія дзейнічалі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь да ўвядзення ў дзеянне Канстытуцыі, прымяняюцца ў частцы, якая не супярэчыць Канстытуцыі.

На падставе выкладзенага і кіруючыся артыкулам 116 Канстытуцыі, артыкуламі 5, 6, 34, 38, 40 і 43 Закона «Аб Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь», Канстытуцыйны Суд

ВЫРАШЫЎ:

1. Прызнаць не адпавядаючымі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і Міжнароднаму пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах пункты 1, 2, 3 артыкула 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях і абзац другі пункта 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў» у частцы непрызнання за грамадзянінам права на абскарджанне ў суд пастановы па справе аб адміністрацыйным правапарушэнні ў выпадку абскарджання яго ў вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе), а пункты 4 і 5 артыкула 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях — у частцы замацавання правіла аб абскарджанні пастановы толькі ў вышэйстаячы орган (вышэйстаячай службовай асобе) і адсутнасці ў грамадзяніна права на абскарджанне ў суд пастановы аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе папярэджання, зафіксаванага на месцы ўчынення правапарушэння без складання пратакола.

Лічыць указаныя палажэнні не маючымі юрыдычнай сілы з дня прыняцця гэтага Заключэння.

2. Нацыянальнаму сходу Рэспублікі Беларусь і Вярхоўнаму Суду Рэспублікі Беларусь прывесці адпаведна нормы артыкула 267 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях і пункт 2 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь спраў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў» у адпаведнасць з гэтым Заключэннем.

3. Да ўнясення змяненняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях і ў пастанову Пленума Вярхоўнага Суда ад 20 верасня 1990 г. № 7 «Аб практыцы разгляду судамі Рэспублікі Беларусь скаргаў на дзеянні органаў і службовых асоб у сувязі з накладаннем адміністрацыйных спагнанняў» у адпаведнасці з артыкуламі 137 і 142 Канстытуцыі павінна непасрэдна прымяняцца норма артыкула 60 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.

4. Апублікаваць гэта Заключэнне ў дзесяцідзённы тэрмін з дня прыняцця ў «Народнай газеце», «Звяздзе» і ў тых выданнях, дзе былі апублікаваны правяраемыя нарматыўныя акты, а таксама ў «Ведамасцях Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь».

5. Гэта Заключэнне ўступае ў сілу з дня абвяшчэння, з'яўляецца канчатковым, абскарджанню і апратэставанню не падлягае.

Старшынствуючы —
Старшыня Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь
Р. А. ВАСІЛЕВІЧ

24 чэрвеня 1998 г., г. Мінск
№ 3-67/98

Дзейнічаць, развіваць беларускую нацыянальную культуру ў Польшчы становіцца ўсё цяжэй...

Заўтра ў Беластоку пачынаецца трэцяя традыцыйная канферэнцыя «Культура і адукацыя беларускага замежжа».

Са старшынёй Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы, дэпутатам сейма Польшчы Янкам СЫЧЭЎСКІМ гутарыць журналістка Тацціяна АНТОНАВА.

— Спадар Янка, я рада вітаць вас у Гродне на фестывалі нацыянальных культур. Бачу, што вас вельмі ўразілі святочныя ўрачыстасці, маштаб культурных мерапрыемстваў. Скажыце, а ці адбываюцца ў Польшчы падобныя фэсты?

— Увогуле ў Польшчы праводзяцца камерныя мерапрыемствы такога тыпу. У нас таксама многанацыянальная краіна, і кожная нацыя патрабуе з боку дзяржавы ўвагі.

Пасля І рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур, які таксама праводзіўся ў Гродне пару гадоў таму, і дзе прысутнічала дэлегацыя беларусаў з Беласточчыны, мы накіравалі ў Міністэрства культуры і мастацтва Польшчы, а таксама ў Камісію па справах нацыянальнасцяў польскага сейма сваю ініцыятыву. Яна заключалася ў тым, каб замест маленькіх фэсцікаў зрабіць і ў нас усяпольскі фестываль нацыянальных культур, падобны на той, што ладзіцца ў Гродне. Але наша ініцыятыва пакуль што не знайшла дзяржаўнай падтрымкі.

— Апошнім часам вы даволі часта бываеце ў Мінску. Я так разумею, што Беларусь падтрымлівае цесныя кантакты з суайчыннікамі ў Польшчы, актыўна дапамагае. Ці не маглі б вы расказаць, як жывецца ў канцы 90-х польскім беларусам?

— Перад трансфармацыяй, што адбылася ў Польшчы, сітуацыя, у якой знаходзілася беларуская меншасць у краіне, на мой погляд, была куды больш прыемная. У першую чаргу гэта датычыцца фінансавання культурных праграм. Існавалі дзяржаўныя інстытуты, якія мелі грошы на ўсе патрэбы. Беларускае таварыства, у прыватнасці, мела сродкі для ўтрымання 27 штатных адзінак. А цяперашняе заканадаўства Польшчы, як і Беларусі, не дае магчымасці грамадскай арганізацыі ўтрымліваць за дзяржаўны кошт ніводнай штатнай адзінкі.

Грошы дзяржавай выдзяляюцца праз Мінкультуры і мастацтва на рэалізацыю паасобных мерапрыемстваў. Беларускае грамадска-культурнае таварыства атрымлівае сціплыя фінансы на правядзенне 10—15 мерапрыемстваў у год. Сродкі нельга выкарыстоўваць на іншыя мэты, напрыклад, на аплату працы інструктараў, на касцюмы, на музычныя інструменты... У такой сітуацыі актыўна дзейнічаць, падтрымліваць і папулярызаваць беларускую культуру ў Польшчы становіцца вельмі цяжка. Вядома, ва ўмовах дэмакратыі ёсць магчымасць здабыць сродкі на культурную дзейнасць з іншых крыніц, — напрыклад, ад мясцовага кіраўніцтва, спонсараў. Але магчымасць гэта больш тэарэтычная, чым практычная. Гэта я вам расказаў, каб вы разумелі, з якой цяжкасцю нам даводзіцца падтрымліваць беларускую культуру ў Польшчы на прыстойным узроўні.

Калі казаць пра адносіны Беларусі да сваіх суайчыннікаў у Польшчы, то яны якраз кардынальным чынам змяніліся ў параўнанні, скажам, з 70—80-мі гадамі, калі пра наша існаванне нават не хацелі ўспамінаць. Тады кантакты з Беларуссю падтрымліваліся на прыватным, асабістым узроўні.

Зразумела, Беларусь небагатая краіна, яна мае вялікія эканамічныя цяжкасці, але, нягледзячы на гэта, па меры магчымасцяў стараецца дапамагаць беларусам у Польшчы. Так, мы атрымліваем дапамогу для мастацкіх калектываў у плане выдання кніг, навучання студэнтаў. Штогод 30—40 маладых людзей пасля заканчэння школы маюць магчымасць паехаць вучыцца ў вышэйшыя навучальныя ўстановы Беларусі. Нярэдкія госці на Беласточчыне пісьменнікі, мастакі, вучоныя, артысты з Беларусі.

Акрамя гэтага мы падтрымліваем кантакты з Саюзам палякаў у Беларусі, праводзім з імі супольныя мерапрыемствы, што спрыяе добрасуседскім адносінам нашых дзяржаў.

— У пачатку 90-х гадоў у кіёсках «Саюздруку» ў Мінску, Гродне, Брэсце можна было без праблем штотыднёва набываць газету беларусаў у Польшчы «Ніва». Чаму яе няма ў свабодным продажы цяпер?

— Тут, мне здаецца, няма ніякай палітыкі. Проста справа ў тым, што транспарціроўка і рассылка газеты робіць яе кошт неймаверна высокім, недаступным для масавага чытача. У дадзенай сітуацыі ні Польшча, ні Беларусь не маюць сродкаў на дастаўку «Нівы».

— Пару гадоў таму я мела інтэрв'ю з беларускім пісьменнікам і грамадскім дзеячам Сакратам Яновічам, які выказаў вельмі песімістычны погляд на будучыню беларускай меншасці ў Польшчы. Якія вашы думкі наконт гэтага?

— Справа ў тым, што акрамя палітычных момантаў адбываюцца яшчэ і аб'ектыўныя працэсы, агульныя сацыяльныя тэндэнцыі, якія «падмываюць» у Польшчы саму беларускую глебу, калі казаць вобразна. У першую чаргу гаворка ідзе пра вёску. Яна прыходзіць у заняпад, марнее і паціху памірае. А ў гарадах маладыя беларусы хутка асімілююцца, адракаюцца ад сваёй мовы, не аддаюць дзетак у беларускія школы. А мова ж з'яўляецца носьбітам культуры... Дык і культура беларуская памаленьку памірае. Хаця тыя беларусы, якія перасталі карыстацца сваёй мовай у сям'і, на вуліцы, яны ўсё ж не губляюць глыбіннай цікавасці, павагі да роднай культуры. Мы гэта заўважаем, калі, скажам, у Беластоку адбываюцца фестывалі беларускай песні, на якія беларусы ходзяць з вялікім жаданнем і якія выклікаюць у нашых людзей пачуццё нацыянальнага гонару.

І ўсё ж з сумам даводзіцца канстатаваць: амаль 100 тысяч беларусаў, якія пражываюць у Беластоку, практычна перайшлі на польскую мову. Таму я з трывогай думаю, што будзе праз адно-два пакаленні...

— Вы кажаце, што ў вас беларусы не размаўляюць па-беларуску, але ж яны жывуць у польскай дзяржаве. Іронія лёсу заключаецца ў тым, што беларусы і ў сваёй дзяржаве не размаўляюць па-беларуску. І таксама не надта імкнуцца аддаваць дзетак у беларускія школы... Пры ўсёй гэтай сітуацыі жыхары Беларусі са слязамі на вачах слухаюць народныя песні. Глядзіце, які цікавы феномен нацыі... Як вы ўспрымаеце знешняе падабенства сітуацый?

— Я думаю, што розніца паміж сітуацыямі з беларускай мовай у Беларусі і ў Польшчы вельмі вялікая. Асіміляцыя беларусаў у Польшчы — гэта таксама яшчэ і вынік нецярпімасці польскага грамадства ў адносінах да беларускай меншасці. А сённяшняя сітуацыя ў Беларусі абсалютна вытлумачальная традыцыйнай польскай і рускай нецярпімасцю да беларусаў на працягу вялікага гістарычнага перыяду. Чаму на Беларусі не магла на поўную моц расквітнець нацыянальная культура, замацавацца роднае слова? Таму што ўвесь час з Захаду і з Усходу ішоў палітычны, культурны ўціск. І цяпер вось маем вынік, калі на Беларусі цяжка ў побыце пачуць беларускае слова. Праўда, многія ведаюць беларускую мову. Калі з Беларусі прыязджаюць госці ў беларускія асяродкі за мяжой — у ЗША, Вялікабрытанію, Латвію, Літву, Польшчу — усе прыгожанька размаўляюць. Але паміж сабою грамадзяне Беларусі ў асноўным выказваюць думкі і пачуцці на рускай мове. І гэта трэба разумець. Бо не адно пакаленне ў Беларусі вырасла ў абставінах, калі руская мова была дамінуючай, а беларускай практычна не карысталіся. Таму руская мова для большасці стала роднай. І, на маю думку, каб змяніць гэтую сітуацыю, неабходная больш доўгая і ўпартая работа, чым гэта здавалася на пачатку Беларускага Адраджэння ў канцы 80-х—пачатку 90-х гадоў.

— Але ж працэс спрыяння беларускай мове ў беларускай дзяржаве павінен быць, як вы думаеце?

— Безумоўна. Аднак ні ў якім разе не прымушаць сілаю, бо гэта можа выклікаць адмоўную рэакцыю. Асабіста мне здаюцца несімпатычнымі праявы нецярпімасці з боку некаторых беларускіх адраджэнцаў да тых, хто гаворыць па-руску. Ад нецярпімасці да нацыяналізму адзін крок.

— Ці не перабольшваеце вы з беларускім нацыяналізмам? Беларуская талерантнасць, здаецца, не мае межаў... Проста моўнае пытанне ў пэўны перыяд стала на Беларусі палітычным пытаннем. І на гэтай глебе, дарэчы, на з'ездзе беларусаў свету адбыўся раскол. Як гэта адбілася на беларускай справе ў Польшчы?

— З пачаткам трансфармацыі польскага грамадства ў 1989 годзе пачаліся зрухі і ў беларускім асяродзі. Прыхільнікі новай арыентацыі, дэмакратыі з'явіліся сярод маладога пакалення. Было арганізавана Беларускае аб'яднанне студэнтаў (БАС), пасля ЗВЯЗ, Беларускае дэмакратычнае аб'яднанне... Само ж Беларускае грамадска-культурнае таварыства, якое заснавана ў 1956 годзе, больш стабільнае па сваёй арыентацыі, бо ў яго ўваходзяць людзі пажылога ўзросту, з вялікім жыццёвым вопытам. А моладзь, як мне здаецца, па прычыне свайго ўзросту больш схільная да рэвалюцыйных пераўтварэнняў. Такім чынам, пэўны раскол у беларускім руху ў Польшчы адбыўся яшчэ на пачатку 90-х гадоў. Маладыя адраджэнцы называлі нас посткамуністамі, здраднікамі толькі за тое, што мы дзейнічалі пры сацыялістычным рэжыме. Але ж менавіта дзякуючы таварыству на Беласточчыне паўсталі беларускія школы, развіваліся кантакты з Беларуссю, нарэшце, вырасла пакаленне свядомых, адукаваных беларусаў. І аўтарытэт беларусаў у Польшчы быў даволі высокі.

— Беларускі персанаж, калі меркаваць па тым, што адбываецца ў Польшчы, у Беларусі, а таксама і ў іншых беларускіх асяродках за мяжой, цяпер вельмі і вельмі неадназначны. Мне здаецца, што гэта не спрыяе беларускім справам...

— Безумоўна. Разлад у беларускім асяродку толькі на карысць тым, хто ўвогуле не дужа прыхільна ставіцца да беларусаў. Выгадная справа ў Польшчы: не трэба ваяваць з намі, бо мы ваюем паміж сабой.

— І апошняе пытанне. Які лёс Беларускага музея ў Гайнаўцы?

— Музей у Гайнаўцы як асветніцкая пляцоўка яшчэ не дзейнічае, але праз год-другі павінен адкрыцца. Летась ваяводам падпісана пастанова, згодна з якой музею разам з цэнтрам беларускай культуры надаецца статус дзяржаўнага. Выдаткаваныя на гэта грошы ўжо скарыстаны. Патрэбны дадатковыя сродкі. Як парламентарый, я зрабіў захады, каб працягнуць фінансаванне. Думаю, што пытанне вырашыцца станоўча.

БЕЛАРУСЬ ВЫКАЗВАЕ ШКАДАВАННЕ Ў СУВЯЗІ З ДАЛЕЙШАЙ ЭСКАЛАЦЫЯЙ НАПРУЖАНАСЦІ

Беларускі бок выказвае шкадаванне, што замест канструктыўнага дыялога, накіраванага на пошук узаемапрымальнага рашэння вельмі неадназначнай праблемы, адбываецца далейшая эскалацыя напружанасці. Аб гэтым гаворыцца ў заяве МЗС рэспублікі, прынятай 15 ліпеня.

Як адзначаецца ў дакуменце, у ходзе штодзённага брыфінгу ў дзярждэпартаменце ЗША 14 ліпеня было заяўлена аб фактычным далучэнні Злучаных Штатаў да рашэння Еўрапейскага саюза, згодна з якім кіраўніцтва Рэспублікі Беларусь пазбаўляецца права на атрыманне ўязных віз у гэтыя дзяржавы. У выступленні прадстаўніка дзярждэпартамента таксама былі грубыя выпады ў адрас кіраўніцтва Беларусі, недапушчальныя для такіх заяў.

«Прадстаўнік дзярждэпартамента вельмі адвольна трактуе сутнасць гэтай праблемы, — лічыць беларускае Міністэрства замежных спраў, — і, спасылаючыся на тэкст Венскай канвенцыі, забывае ўпамянуць, што ў ёй таксама змяшчаецца палажэнне, якое гаворыць, што для замежных дыпламатаў законы і рашэнні краіны знаходжання з'яўляюцца абавязковымі. Беларусь не прымае мовы дыктату і ультыматумаў, не хоча ўвязвацца ў канфрантацыйную палеміку».

У той жа час, адзначаецца ў заяве, беларускі бок пацвярджае сваё імкненне да раўнапраўнага дыялога і гатоўнасць абмяркоўваць самыя складаныя праблемы.

БЕЛТА.

МЗС БЕЛАРУСІ ЗАЯЎЛЯЕ, ШТО АДКРЫЦЦЁ «РАДЫЁ СВАБОДНАЯ БЕЛАРУСЬ» НА ТЭРЫТОРЫІ ПОЛЬШЧЫ НЕ БУДЗЕ САДЗЕЙНІЧАЦЬ РАЗВІЦЦЮ ДОБРАСУСЕДСКІХ АДНОСІНАЎ

Апошнім часам шэраг польскіх газет распаўсюдзіў інфармацыю аб тым, што восенню пачне працаваць «Радыё Свабодная Беларусь», дзейнасць якога будзе фінансавацца са сродкаў, выдзеленых урадам ЗША і Еўрапейскім саюзам. У публікацыі «Газеты Выборчай» за 13 ліпеня «Свабода з Польшчы» зроблена спроба ўвязаць прыняцце рашэння аб пачатку работы гэтай радыёстанцыі з так званымі «рэпрэсіямі беларускага ўрада ў адносінах да заходніх дыпламатаў у Мінску». Акрамя таго, у публікацыях прыводзяцца словы саветніка прэм'ер-міністра Польшчы па пытаннях знешняй палітыкі пана Навакоўскага, які фактычна заявіў аб пазітыўных адносінах польскага ўрада да рашэння аб адкрыцці «Радыё Свабодная Беларусь» і выкарыстання для вяшчання на суседнюю дзяржаву перадаючых устройстваў «Польскага Радыё» ў Беластоку.

У сувязі з гэтым МЗС Беларусі прыняло заяву, у якой адзначаецца, што «такім чынам, размова ідзе аб публічнай дэманстрацыі намеру выкарыстаць атмасферу, якая штучна нагнятаецца вакол так званай праблемы «Драздоў», для аказання прамога інфармацыйна-прапагандысцкага націску на Рэспубліку Беларусь».

«Гэтыя дзеянні яўна дысаніруюць з узважанай заявай Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Польшча ад 13 ліпеня 1998 года, у якой выкладаецца пазіцыя Польшчы ў сувязі з рашэннем Еўрапейскага саюза аб візавых абмежаваннях у адносінах да Беларусі», — гаворыцца ў заяве.

Міністэрства замежных спраў Беларусі заяўляе, што рашэнне аб адкрыцці «Радыё Свабодная Беларусь» на тэрыторыі Польшчы не будзе садзейнічаць развіццю традыцыйна добрасуседскіх беларуска-польскіх адносінаў, заснаваных на прынцыпах узаемнай павагі незалежнасці, суверэнітэту і неўмяшання ва ўнутраныя справы адна адной.

БЕЛТА.

КАБ РАЁННАЕ РАДЫЁ ЗАГАВАРЫЛА НА ПОЎНЫ ГОЛАС

Заклапочанасць праблемай мясцовага радыёвяшчання ў раёнах рэспублікі выказаў на нядаўняй нарадзе з «вертыкаллю» ўлады прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Тады ж кіраўнік нашай дзяржавы даручыў міністру сувязі Уладзіміру Ганчарэнку і старшыні Белтэлерадыёкампаніі Рыгору Кісялю зрабіць усё неабходнае для таго, каб раённае радыё загаварыла на поўны голас і несла слухачам паўнацэнную інфармацыю аб жыцці рэгіёнаў.

Першыя зрухі ў гэтым напрамку ўжо наметыліся. Для ўсёй тэрыторыі рэспублікі сістэматызавана і уніфікавана сетка вяшчання раённага радыё. Цяпер яго перадачы будуць выходзіць у эфір у 6.10 па панядзелках, серадах і пятніцах, у 7.30 па суботах, а таксама ў 21.30 па панядзелках і серадах. Пры гэтым аб'ём вяшчання павялічваецца на 35 хвілін у тыдзень. Белтэлерадыёкампанія за ўласныя сродкі і на ўласных курсах павышэння кваліфікацыі арганізуе вучобу карэспандэнтаў раённага радыё. Міністэрства сувязі, у сваю чаргу, прымае меры тэхнічнага парадку. Забаронены дэмантаж ліній праваднога вяшчання, аднаўляюцца радыёкропкі ў населеных пунктах, дзе ёсць лініі такога вяшчання.

Для канчатковага вырашэння праблемы неабходна вызначыцца са статусам журналістаў раённага радыё, фінансаваннем раённага вяшчання і яго структурнай падпарадкаванасцю. У службовай запісцы наконт гэтага, якая пададзена на імя прэзідэнта, міністр сувязі Уладзімір Ганчарэнка і старшыня Белтэлерадыёкампаніі Рыгор Кісель выказаліся аб мэтазгоднасці прыняцця спецыяльнай пастановы ўрада, якая б рэгламентавала дзейнасць дзяржаўнага раённага радыёвяшчання.

БЕЛТА.

«БЕЛАРУСБАНК» ПАЧЫНАЕ ПРЫЁМ ЗАЯЎ ГРАМАДЗЯН НА АТРЫМАННЕ СЕРТЫФІКАТАЎ ДЗЯРЖАЎНЫХ КАМПЕНСАЦЫЙНЫХ АБЛІГАЦЫЙ

Установы ААБ «Беларусбанк» з 21 ліпеня гэтага года пачынаюць прыём заяў грамадзян на атрыманне сертыфікатаў дзяржаўных кампенсацыйных аблігацый. Такое рашэнне прынята ў адпаведнасці з указам прэзідэнта рэспублікі «Аб кампенсацыі абясцэнення ўкладаў і аблігацый мэтавай беспрацэнтай пазыкі 1990 года на набыццё тавараў працяглага карыстання (каштоўных папер)».

Як паведамілі БЕЛТА ў прэсслужбе ААБ «Беларусбанка», права на такую кампенсацыю прадастаўляецца ўсім укладчыкам Ашчаднага банка Рэспублікі Беларусь і іх спадкаемцам, якія мелі ў перыяд з 1 студзеня 1992 года да 1 студзеня 1995 года адпаведныя ўклады, і ўладальнікам каштоўных папер, набытых ва ўстановах Ашчаднага банка Рэспублікі Беларусь. Выключэнне складаюць уклады, што захоўваліся менш як тры месяцы, выйгрышныя ўклады, а таксама ўклады на аб'яднаных і кампенсацыйных рахунках.

У першую чаргу, як гэта вызначана пастановай урада, права выкупу дзяржаўных кампенсацыйных аблігацый прадастаўлена грамадзянам, якім споўнілася 75 і больш гадоў на дату падачы заявы. Першачарговае права прадастаўляецца і грамадзянам, якія з'яўляюцца бацькамі і жонкамі, калі яны не ўзялі новы шлюб, ваеннаслужачых, смерць якіх звязана з выкананнем абавязкаў воінскай службы, а таксама асобам, узнагароджаным ордэнамі і медалямі за самаадданую працу і бездакорную воінскую службу ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Да гэтай катэгорыі адносяцца і асобы, якія працавалі ў перыяд блакады Ленінграда на прадпрыемствах, ва ўстановах і арганізацыях горада, і тыя, хто ўзнагароджаны знакам «Жыхару блакаднага Ленінграда».

Звяртаючыся ў банк, акрамя пашпарта, неабходна мець дакументы, якія пацвярджаюць прыналежнасць да вышэйназваных катэгорый. Права датэрміновага выкупу дзяржаўных кампенсацыйных аблігацый прадастаўлена грамадзянам, якія маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў і права на атрыманне льготных крэдытаў, гэта значыць уключаным у спісы выканкамаў, зацверджаныя аблвыканкамамі.

Паводле даных прэс-службы ААБ «Беларусбанка», сумы выкупленых (пагашаных) дзяржаўных кампенсацыйных аблігацый з улікам налічанага даходу будуць залічвацца на спецыяльныя накапляльныя рахункі. Сродкі, якія на іх захоўваюцца, можна выкарыстоўваць толькі для безнаяўных плацяжоў за прадукцыю, работы, паслугі, пагашэнне крэдытаў, што прадастаўляюцца на будаўніцтва, рэканструкцыю і куплю жылля. Пры датэрміновым выкупе — для будаўніцтва, рэканструкцыі, куплі жылля, а таксама для пагашэння льготных крэдытаў на названыя мэты.

Грамадзяне, якія не адносяцца да катэгорый вышэйназваных укладчыкаў, могуць не спяшацца з падачай заяў і атрыманнем сертыфікатаў дзяржаўных кампенсацыйных аблігацый, бо ад тэрміну падачы заявы даход, што налічваецца на аблігацыі, не залежыць.

Выдача сертыфікатаў дзяржаўных кампенсацыйных аблігацый па ўкладах «да запатрабавання» будзе ажыццяўляцца ўстановамі банка з 1 лютага 1999 года.

БЕЛТА.

АБ ІНДЭКСЕ СПАЖЫВЕЦКІХ ЦЭН ЗА ЧЭРВЕНЬ 1998 ГОДА

Міністэрства статыстыкі і аналізу паведамляе, што за чэрвень 1998 года індэкс спажывецкіх цэн у параўнанні з маем 1998 года склаў 102,7 працэнта, са снежнем 1997 года — 121,9 працэнта.

ПАЦЯРПЕЛЫЯ АД УРАГАНУ АТРЫМАЛІ КАМПЕНСАЦЫЮ

Думаць не думалі, ведаць не ведалі жыхары невялічнай вёсачкі Валоўск Ельскага раёна, што пранясецца над імі страшнай сілы ўраган. Усё было, як у нядобрай казцы ці кіно, піша газета «Гомельская праўда». Ірвала, кідала, стагнала... І ў выніку за кароткі час пазрывала дахі з дамоў і іншых гаспадарчых пабудоў, а некаторыя пашкодзіла поўнасцю. Што рабіць, адкуль чакаць дапамогі? У немалой ступені выратавала абавязковае дзяржаўнае страхаванне, пра якое яшчэ некалькі месяцаў таму тыя ж цяпер пацярпелыя людзі маглі гаварыць з абурэннем. Але цяпер яны наўрад ці выказалі б падобную думку. Як-ніяк, а атрымалі ад страхавой кампаніі па 119 мільёнаў рублёў. Тыя, хто да ўсяго яшчэ і добраахвотна застрахаваў сваю маёмасць, выйгралі ўдвая, калі не ўтрая.

— У цяжкім становішчы ад стыхійнага бедства аказалася не адна гэтая вёска, — падкрэсліў у гутарцы з карэспандэнтам газеты С. Дарожным дырэктар прадстаўніцтва Белдзяржстраха па Гомельскай вобласці Ф.Г.Грынькоў. — Ураган, моцная навальніца, паводкі прайшлі па 9 нашых раёнах. Напрыклад, у Мазырскім раёне пашкоджана 76 пабудоў, з якіх 6 дамоў увогуле непрыгодныя для далейшага пражывання. Пацярпелым выплачана звыш 100 мільёнаў рублёў страхоўкі.

Па абавязковаму і добраахвотнаму страхаванню атрымалі кампенсацыю пацярпелыя ад урагану ў Жыткавіцкім, Акцябрскім, Лельчыцкім, некаторых іншых раёнах. Усяго ж выплачана каля паўмільярда рублёў.

Цяпер страхавыя органы вобласці заканчваюць абследаванне аб'ектаў, пашкоджаных у выніку паводак. Тут таксама чакаюцца значныя страхавыя выплаты.

У горшым становішчы аказаліся, вядома ж, тыя, хто не быў застрахаваны. У вёсцы Вялікі Бор Хойніцкага раёна пашкоджана 200 дамоў і гаспадарчых аб'ектаў. А застрахавана было з іх толькі некалькі, гаспадары якіх і атрымалі страхоўку. Такіх прыкладаў нямала. У цэлым па вобласці пацярпелі ад стыхіі незастрахаваныя 110 тысяч гектараў сельгасугоддзяў, мноства розных пабудоў. Агульны ўрон перавысіў 700 мільярдаў рублёў. Аднак кампенсацыі няма. Гэтыя аб'екты былі не застрахаваныя. Вось адзін з характэрных прыкладаў. У Петрыкаўскім раёне разбурана 13 збожжа-, кармасховішчаў і іншых сельгасаб'ектаў. Для іх аднаўлення спатрэбіцца вялікая грашовая сума. Калі б быў дагавор добраахвотнага страхавання гэтай маёмасці — Белдзяржстрах кампенсаваў бы суму затрат. А так цяпер трэба чакаць міласці ад дзяржавы або ісці прасіць дапамогі з працягнутай рукой.

Магчыма, бяда, якая здарылася, крыху зменіць адносіны да пытанняў страхавання. Белдзяржстрах напамінае, што заўсёды гатовы да паслуг і гарантуе надзейную абарону сваіх кліентаў ад усіх непрадбачаных выпадкаў.

Галоўны інспектар упраўлення маркетынгу Ірына Пугач паведаміла журналісту «Звязды», які звярнуўся па каментарый, што Белдзяржстрахам за студзень—чэрвень гэтага года выплачана па абавязковаму страхаванню пабудоў, якія належаць грамадзянам, 19 934 700 000 руб.

Пацярпелым ад стыхійнага бедства, якое здарылася ў чэрвені, выплачана па страхаванню пабудоў 2 986 000 000 руб. страхавой кампенсацыі.

Кар. «Звязды».

36,6°

ШТО ЕСЦІ ДЛЯ ТАГО, КАБ ЗДАЦЬ ЭКЗАМЕНЫ НА «ВЫДАТНА»

Спецыялісты сцвярджаюць, што мозг важыць усяго 2-3 працэнты ад вагі цела, а вось спажывае ён 20 працэнтаў энергіі, якую атрымлівае чалавек з ежай. Уступныя экзамены ў ВНУ, якія ўжо пачаліся ў вядучых навучальных установах краіны, патрабуюць ад абітурыентаў вельмі вялікіх намаганняў. Мозг іх у гэты час працуе з вялікім напружаннем, а значыць патрабуе дадатковых паступленняў энергіі, каб кампенсаваць яе расход. Якія ж рэчывы неабходны яму для больш прадуктыўнай работы?

Па меркаванню медыкаў, каб нервовыя клеткі ў гэты час правільна функцыянавалі, трэба ўжываць рыбу, бабовыя, крупы (асабліва грэчку, аўсянку, пшонку), хлеб з мукі грубага памолу, яйкі, малочныя прадукты, бульбу. Менавіта гэтыя прадукты ўтрымліваюць шмат **вітамінаў групы В і нікацінавай кіслаты (вітамін РР).**

З **рыбай** таксама пастаўляецца ў арганізм поліненасычаныя тлустыя кіслоты, якія павышаюць здольнасць мозга ўспрымаць інфармацыю. Ёсць такія злучэнні і ў **арэхах**. Дарэчы, яны дапамагаюць зняць стомленасць пры цяжкай і працяглай разумовай працы. Таму некалькі арэхаў у дзень могуць прыдаць абітурыенту дадатковыя сілы. Не лішнім будзе і ўжыванне кургі, разынак, ёгурту, тварагу, іншых малочных прадуктаў, якія, утрымліваючы **калій і кальцый, паляпшаюць мысліцельную дзейнасць.**

Усе мы ведаем, што мозгу неабходны цукар. Але звычайны кавалачак цукру шмат карысці не прынясе: ён хутка «згарае» ў арганізме. Перавагу трэба аддаць тым прадуктам, якія ўтрымліваюць **полісахарыды** — комплексныя злучэнні цукру. Гэта — чорны хлеб, арэхі, рыс, гарох, фасоля. Яны сапраўды дапамогуць павысіць разумовую працаздольнасць на працяглы час. А вось звычайная **цыбуля** ўзмоцніць здольнасць да канцэнтрацыі ўвагі. Палавінка цыбуліны ў дзень у перыяд нервовага напружання проста неабходная.

Вядома, у час уступных іспытаў юнакі і дзяўчаты вельмі нервуюцца. Самы просты спосаб пазбавіцца нервознасці — з'есці штосьці смачнае. Антыстрэсавае дзеянне аказвае **шакалад**, але гэтае «лякарства» аказвае і негатыўнае ўздзеянне (на зубы, вагу цела). У гэтым плане незаменныя **клубніцы**, талерка якіх падыме настрой, здыме трывогу і хваляванне. **Банан** надае ўпэўненасці і бадзёрасці. У ім маецца серататанін, які называюць гармонам задавальнення, і тыразін, які паляпшае здольнасць да творчасці і канцэнтрацыі ўвагі.

І яшчэ на адну звычайную агародніну важна звярнуць увагу — на **моркву**. Калі трэба штосьці вывучыць на памяць, з'ешце талерку цёртай морквы з алеем ці смятанай. Морква ўтрымлівае правітамін А, які актывізуе абмен рэчываў у мозгу, паляпшае і абвастрае памяць, аблягчае запамінанне.

Выкарыстайце гэтыя парады. Тым больш, што прадукты, неабходныя для павышэння разумовай актыўнасці абітурыентаў, можна знайсці на агародзе ці набыць у краме. Харчуйцеся рацыянальна — і вы будзеце адчуваць сябе ўпэўнена. Удачы вам, абітурыенты.

Колькі «каштуюць» школьныя веды?

Як вядома, у мінулым годзе ў нашай рэспубліцы ўпершыню была ўведзена плата за карыстанне падручнікамі ў сярэдняй школе. Пайсці на гэты крок урад прымусіў дэфіцыт бюджэтных сродкаў. І хаця ў дадзенага нованўвядзення знайшліся як свае прыхільнікі, так і апаненты, сёлета ад гэтай практыкі ніхто не збіраецца адмаўляцца. Бацькі па-ранейшаму будуць аплачваць 25 працэнтаў ад агульнага кошту камплекта падручнікаў, вось толькі цана на іх узрасце, што звязана з падаражаннем паперы.

У планава-эканамічным аддзеле Рэспубліканскага навукова-метадычнага цэнтра вучэбнай кнігі і сродкаў навучання «Звяздзе» паведамілі новыя расцэнкі на падручнікі. У 1998—1999 навучальным годзе камплект падручнікаў у школах з беларускай мовай навучання для падрыхтоўчага класа першай мадэлі навучання абыдзецца бацькам у 131 тыс. рублёў (дзяржаве — у 525 тыс. руб.), другой мадэлі навучання — у 140 тыс. рублёў (дзяржаве — у 560 тысяч), трэцяй мадэлі — у 245 тысяч (дзяржаве — у 980 тыс. руб.). Бацькі другакласнікаў і трэцякласнікаў выкладуць 117 тыс. рублёў (поўны кошт — 470 тысяч), а ў чацвёртым класе падручнікі будуць каштаваць 94 тысячы (поўны кошт — 376 тыс. рублёў).

У школах жа з рускай мовай навучання будуць дзейнічаць крыху іншыя расцэнкі: 131 тыс. рублёў будзе каштаваць камплект падручнікаў для падрыхтоўчага класа першай мадэлі (поўны кошт — 525 тыс. руб.), 166 тыс. рублёў — для другой мадэлі (поўны кошт 665 тыс. руб.) і 245 тыс. рублёў — для трэцяй мадэлі навучання (поўны кошт — 980 тыс. руб.). 423 тыс. рублёў складзе кошт на падручнікі для 2-га, 470 тыс. рублёў — для 3-га і 376 тысяч рублёў — для 4-га класаў, бацькі ж заплацяць адпаведна 106, 117 і 94 тысячы рублёў за камплект падручнікаў для кожнага з вышэйназваных класаў.

У сярэдняй школе з рускай і беларускай мовай навучання расцэнкі на школьныя падручнікі наступныя: у 5 і 6-м класе — 164 тыс. рублёў (поўны кошт — 658 тысяч), у 7-м класе — 211 тыс. рублёў (поўны кошт — 846 тысяч), у 8-м класе — 258 тыс. рублёў (поўны кошт — 1 млн. 34 тысячы), у 9-м і 10-м класах — 282 тыс. рублёў (поўны кошт — 1 млн. 128 тысяч) і ў 11-м класе — 270 тыс. рублёў (поўны кошт — 1 млн. 81 тысяча).

Надзея НІКАЛАЕВА.

З НАГОДЫ

АЎСТРЫЙСКІ «ЎКРАІН» ВЫПРАБОЎВАЕЦЦА Ў ГРОДНЕ

У «партфелі» Інстытута біяхіміі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі маюцца і ўласныя распрацоўкі новых проціпухлінных прэпаратаў. Справа — за іх серыйнай вытворчасцю і ўкараненнем у лячэбную практыку.

«Звязда» ўжо расказвала пра знамянальную падзею ў жыцці двух беларускіх вучоных — прафесара Леаніда Няфёдава з Інстытута біяхіміі і дацэнта Канстанціна Угляніцы з Гродзенскага дзяржаўнага медінстытута. Два гады таму на ўрачыстай цырымоніі ў Бруселі, у Еўрапейскім парламенце, яны першымі сярод прадстаўнікоў нашай краіны былі прыняты ў ганаровыя члены Еўрапейскага ордэна Заслуг і ўзнагароджаны медалямі ордэна за вялікі ўклад па вырашэнню праблем, звязаных з наступствамі чарнобыльскай катастрофы. Калі дакладней, дык за распрацоўку тэарэтычных падыходаў і іх практычнае прымяненне ў галіне ацэнкі эфектыўнасці проціпухлінных прэпаратаў, у тым ліку і «ўкраіну». Аўстрыйскае таварыства імя А. Швайцэра адзначыла працу нашых землякоў ганаровымі граматамі і імяннымі медалямі «За заслугі ў галіне навукі».

І вось зноў прыемная вестка: ганаровым членам Еўрапейскага ордэна Заслуг стаў яшчэ адзін гродзенец, кандыдат біялагічных навук Яўген Дарашэнка. Днямі ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі яму ўручылі медаль Ордэна. Сёння загадчык лабараторыі аналітычнай біяхіміі, а з нядаўняга часу і дырэктар Інстытута біяхіміі, доктар медыцынскіх навук Леанід Няфёдаў і старшы навуковы супрацоўнік гэтай лабараторыі Яўген Дарашэнка — субяседнікі карэспандэнта «Звязды».

— Прырода, «узнагародзіўшы» чалавека такім горам, як злаякасныя пухліны, — расказвае Леанід Іванавіч, — прапануе яму са свайго ж арсенала і спосаб лячэння. Усё залежыць ад таго, ці здолеем мы іх выкарыстаць. Пошук новых проціпухлінных прэпаратаў прыроднага паходжання ў нашым інстытуце вядзецца даўно. Пачынаў даследаванні акадэмік Астроўскі, гэты накірунак прадоўжылі прафесар Трабухіна і яе супрацоўнікі. У 70-х гадах упор рабіўся на антывітаміны. Потым мы пачалі даследаваць амінакіслоты і іх вытворныя. Аказалася, што лячэбны эфект большасці проціпухлінных прэпаратаў вызначаецца ўзроўнем утрымання амінакіслот і іх вытворных у тканках і пухлінах хворага. Як толькі ўзровень гэтых злучэнняў у арганізме нармалізуецца — значыць можна спадзявацца на добры лячэбны вынік. Тэарэтычна і эксперыментальна абгрунтаваць гэта мы змаглі дзякуючы навукоўцам — клініцыстам кафедры анкалогіі Гродзенскага медінстытута. Такім чынам, нашы даследаванні накіраваны на тое, каб прагназіраваць эфект прэпарата, даваць ацэнку, вылечыць ён альбо не. Падкрэслю: па магчымасці. Бо лячэнне ракавых захворванняў — працэс вельмі працяглы, толькі пасля пяцігадовага назірання за чалавекам можна адназначна сказаць, што ён паправіўся.

На наш напрамак работы звярнулі ўвагу і за мяжой. Калегі з Варшаўскага цэнтра прыроднай медыцыны прапанавалі шэраг прэпаратаў, каб мы ацанілі іх проціпухлінны эфект на сваіх крытэрыях. Так і трапіў сюды «ўкраін». Ён ужо даўно вельмі папулярны ў ЗША, Германіі і іншых еўрапейскіх краінах, паколькі эфектыўны, асабліва на ранніх стадыях захворванняў. Створаны прэпарат у Аўстрыі.

— У Аўстрыі — і раптам «украін»?

— Стваральнік прэпарата хімік Яраслаў Навіцкі — украінец па нацыянальнасці, які калісьці эмігрыраваў у Аўстрыю і арганізаваў там Украінскі інстытут барацьбы з ракам. Аснова лякарства — усім вядомы, напрыклад, па ўздзеянню на бародаўкі чыстацел. З яго пан Навіцкі атрымаў фракцыю, якая валодае проціпухліннымі ўласцівасцямі. Нельга гаварыць пра лякарства ад раку, нейкую панацэю. Гэта адзін з перспектыўных прэпаратаў з нізкай таксічнасцю, прасцей кажучы, без пабочнага ядавітага ўплыву на арганізм чалавека.

У інстытуце нам удалося тэарэтычна абгрунтаваць, а ў клініцы анкалогіі медінстытута даказаць на практыцы, што проціпухліннае дзеянне «ўкраіну» таксама можна ацэньваць па амінакіслотнаму саставу органаў і тканак хворага. З вялікай доляй верагоднасці можам сказаць: так, будзе эфект. Альбо: не, карысці не будзе, неабходны іншыя спосабы лячэння. Бо аднолькавае лячэнне для ўсіх немагчыма. І нельга лячыць чалавека не тым, чым трэба.

Яўген Дарашэнка даследуе, як «украін» узаемадзейнічае з бялкамі плазмы крыві, пухліннымі клеткамі.

— «Украін» уяўляе сабой не нейкае адно рэчыва, — гаворыць Яўген Міхайлавіч, — а кампазіцыю, сумесь рэчываў. Яшчэ і сёння дакладна не вызначана, якое з іх з'яўляецца актыўным пачаткам прэпарата. Акрамя таго, усе кампаненты па-рознаму ўсмоктваюцца, узаемадзейнічаюць з тканкамі арганізма і накопліваюцца ў клетках злаякасных пухлін. Пытанне заключаецца ў тым, ці можна вырошчваць чыстацел у розных мясцовасцях і прагназіраваць пэўны стандарт біялагічнага і анкалагічнага эфекту.

Характэрная асаблівасць «украіну» ў тым, што ён выбарачна накопліваецца ў пухлінных тканках і выклікае іх свячэнне ў ультрафіялеце, як бы паказваючы, дзе небяспека. Аднак флуарэсцыруюць і некаторыя віды чыстацелу. Стаяла задача даказаць, ці не распадаецца прэпарат у арганізме чалавека на зыходныя кампаненты. Мы ўстанавілі, што не распадаецца, у пухлінных тканках адкладваецца сам «украін». Другая важная задача — неабходна даследаваць шлях руху прэпарата ў арганізме хворага. Распрацаваны спосаб маніторынгу за яго ўтрыманнем у тканках і плазме крыві. Каб не дзейнічаць «ад ліхтара» (3 таблеткі 3 разы на дзень), а ведаць лячэбную дозу і прагназіраваць магчымы эфект ад гэтага прэпарата.

— Такім чынам, не панацэя?

— Аб гэтым больш кваліфікавана могуць сцвярджаць клініцысты-анколагі. Але, на маю думку, сапраўды не панацэя.

Існуюць дзве вялікія групы спосабаў, якія прымяняюцца ў анкалогіі. Хірургічнае, прамянёвае лячэнне служыць таму, каб пазбавіць чалавека ад пухліны. Тут выкарыстоўваюцца прэпараты так званай першай лініі абароны, якіх на сённяшні дзень у свеце налічваецца ўсяго 12 субстанцый. На іх аснове можа быць шмат прэпаратаў з рознымі камерцыйнымі назвамі.

Другая група прэпаратаў (сярод іх і «ўкраін») садзейнічае лячэнню, без іх аперацыя не будзе паспяховай: чалавек альбо не вытрымае прамянёвай тэрапіі, альбо загіне ад імунадэфіцыту, іншых ускладненняў. Да другой лініі абароны адносяцца практычна ўсе спосабы народнай медыцыны, тыбецкія сакрэты і г. д., што часта носяць камерцыйную афарбоўку. Самі па сабе прэпараты другой групы рак не вылечваюць. Аднак падаюцца яны заўсёды пад маркай, што мы, маўляў, ведаем, як лячыць рак. Так, многія з гэтых спосабаў сапраўды эфектыўныя. Але пры ўмове іх правільнага выкарыстання. Увогуле ў медыцыне шмат спосабаў лячэння, якія лепш за ўсё дзейнічаюць у руках толькі іх стваральніка. Бо толькі ён ведае межы, у якіх магчыма прымяненне лякарства і дзе яно вылечвае, а дзе дапамагае лячэнню, неабходна спалучэнне з іншымі спосабамі. Людзі, якія недзе штосьці прачыталі і нечаму быццам бы навучыліся, такіх межаў не адчуваюць. Яны могуць самі шчыра памыляцца. Альбо ў эйфарыі ад першых імгненных «поспехаў» (хаця размова ідзе аб пяцігадовым тэрміне для пераканання ў поспеху лячэння) узяцца за актыўную прапаганду свайго спосабу, у тым ліку і не зусім бескарыслівую. У адносінах да хворых людзей, якія жывуць апошняй надзеяй, гэта, мякка кажучы, неміласэрна. Дарэчы, ужо сам факт продажу проціпухліннага прэпарата прыватнай асобай ці структурай павінен насцярожыць патэнцыяльнага кліента, паколькі камерцыя тут забаронена.

— На якіх жа ўмовах атрымліваюць «украін» у Гродне?

— Прэпарат выпрацоўваецца ў ЗША, ён вельмі дарагі, адказвае Леанід Няфёдаў, — адна ампула каштуе ад 50 да 100 долараў, а на курс лячэння іх патрабуецца як мінімум 10. Курсаў жа гэтых добра калі хопіць 7—8. Яраслаў Навіцкі гаворыць: «Вы ўсё роўна не купіце «ўкраін» па гэтай цане. Таму аддаю лякарства ў клініку простым людзям. Бясплатна». Тут шмат эмацыянальнага, ад славянскіх каранёў пана Навіцкага. Не апошнюю ролю адыгрывае і тое, што мы не проста карыстаемся прэпаратам, а праводзім яго даследаванні.

На сённяшні дзень з дапамогай «украіну» на Беларусі вылечыліся альбо атрымалі надзею на папраўку некалькі соцень чалавек. Зноў жа падкрэслю, што ён не панацэя ад усіх няшчасцяў, звязаных са злаякаснымі пухлінамі.

— А ці можна вытворчасць «украіну» наладзіць на Беларусі? Няўжо будзе праблема з вырошчваннем чыстацелу?

— Яраслаў Навіцкі прапанаваў: няхай Беларусь зробіць свой падобны прэпарат. Маўляў, сакрэт «украіну» я вам не скажу, а насенне чыстацелу (па відах ён розны і патрабуецца той, які ўтрымлівае максімум проціпухлінных субстанцый) магу даць. Зрэшты, для нас важна і іншае. Выпрабаванні «ўкраіну» з'яўляюцца для інстытута навукай, якая пацвярджае правільнасць нашага шляху на стварэнне новых проціпухлінных прэпаратаў прыроднага паходжання. Ёсць агульныя заканамернасці, механізмы ў дзеянні ўсіх гэтых лекаў. І таму выпрабаванні «ўкраіну» вельмі дапамаглі нам у распрацоўцы ўласных прэпаратаў. Адзін з іх — антынеапластон на аснове амінакіслот — ужо рыхтуецца да серыйнай вытворчасці. Мы даказалі яго проціпухлінныя якасці, распрацавалі рэжым уводу ў арганізм, а ў Мінску, у Інстытуце фізікаарганічнай хіміі Нацыянальнай акадэміі навук, сінтэзавалі неабходны субстрат. Наогул, гаворка ідзе аб дзяржаўнай праграме па вытворчасці новых лекаў на аснове амінакіслот, якая ў асноўным выконваецца пад кіраўніцтвам дырэктара Інстытута фізікаарганічнай хіміі акадэміка Салдатава, біяхімікамі нашага інстытута, фармаколагамі і клініцыстамі Гродзенскага медінстытута.

Ёсць у нас і іншыя распрацоўкі. Напрыклад, Яўген Дарашэнка займаецца новымі антынаркатычнымі і проціалкагольнымі прэпаратамі. Разам з Канстанцінам Угляніцам мы закончылі клінічныя выпрабаванні новага імунастымулюючага лякарства «лейцын».

— А грошыкі на даследаванні адкуль? Вядома ж, што распрацоўка проціпухліннага прэпарата каштуе дзесяткі, а то і сотні мільёнаў долараў. Няўжо можна нешта зрабіць на голым энтузіязме?

— Без энтузіязму нават грошы не дапамогуць. З іншага боку мы, безумоўна, вельмі спадзяёмся, што наша работа атрымае прыярытэтную падтрымку дзяржавы. Мы даказалі, што працуем не горш за заходніх спецыялістаў.

Сённяшнія дасягненні інстытута — гэта вынік 25-гадовай працы ўсяго калектыву, намаганняў акадэміка Астроўскага. Цяпер, у сувязі з будаўніцтвам Скідальскага завода медпрэпаратаў, узніклі ўмовы для іх укаранення ў практыку. Адносная таннасць распрацовак тлумачыцца і тым, што мы мала зарабляем, выкарыстоўваем тыя рэактывы, якія яшчэ засталіся ў інстытуце дзякуючы яго заснавальніку і шматгадоваму кіраўніку. Дзе энтузіязм, дзе — нешта выпрасіў на ўзроўні сяброўскіх кантактаў.

— І калі ж вашы новыя прэпараты трапяць з лабараторыі на заводскі канвеер?

— Спадзяёмся, што ў наступным годзе шматпакутны даўгабуд — Скідальскі завод медпрэпаратаў — нарэшце запрацуе. Дарэчы, нашым антынеапластонам ужо вельмі зацікавілася і Расія.

Гутарку вёў Барыс ПРАКОПЧЫК.

ІТАЛЬЯНСКАЕ ПАСОЛЬСТВА МАЕ НАМЕР ВЫДАВАЦЬ ВІЗЫ БЕЛАРУСАМ У ЗВЫЧАЙНЫМ РЭЖЫМЕ

Беларускія грамадзяне, якія адпраўляюцца ў Італію, не павінны непакоіцца наконт атрымання віз. Як паведамілі БЕЛТА ў Пасольстве Італьянскай Рэспублікі ў Беларусі, усе віды віз, у тым ліку турыстычныя, дзелавыя, а таксама дзецям, якія адпраўляюцца на аздараўленне, тут будуць выдаваць у звычайным рэжыме.

БЕЛТА.

ВІНШАВАННІ

Віншуем з днём нараджэння ***Аляксандра Анатольевіча ЗІМНІЦКАГА*** *з г. Слоніма. Жадаем моцнага здароўя, шчасця, ладу і дабрабыту ў сям'і.*

Родныя *з в. Святычы.*

Дарагая ***Ірына АНТОНАВА*** *з г. Смаргоні.*

Хай шчасце твой дом не мінае, жыццё будзе радасным маем. Здароўя, здабыткаў, натхнення ў светлы твой дзень нараджэння!

З любоўю і павагай сястра Юля.

Шчыра віншуем ***Марыну Міхайлаўну ТАБАЧЫНСКУЮ*** *з днём нараджэння. Жадаем шчасця, здароўя, поспехаў у жыцці.*

Таццяна і Надзея *з г. п. Гарадзея.*

Сардэчна віншуем з днём нараджэння дарагіх нявестак ***Рыту Аляксееўну і Святлану Іванаўну СТРЭЛЬЧАНКА.***

«Желаем, чтоб руки от дел не болели
и сердцем чтоб вы никогда не старели.
Чтоб счастливы были и ласковы тоже,
Чем дальше вы жили, тем были моложе».

Родныя і Наталля, *в. Каплічы Калінкавіцкага раёна.*

ПОГЛЯД

ПРАФСАЮЗЫ ПРАДКАЗВАЮЦЬ «ГАРАЧУЮ» ВОСЕНЬ

Не выключана, што з мітынгу, які 15 ліпеня арганізавалі і правялі прафсаюзы прамысловай галіны, у краіне можа пачацца новы віток шырокага рабочага руху. Ва ўсякім разе, падставы для такога меркавання даюць як настойлівасць і мэтанакіраванасць прафсаюзных лідэраў, так і цвёрдасць і рашучасць ужо тых некалькіх тысяч працаўнікоў, якія ў сераду сабраліся ў ваколіцах сталічнага стадыёна «Трактар» і вылучылі патрабаванні павышэння заработнай платы і своечасовай выплаты яе, спынення росту цэн і інфляцыі.

Увогуле патрабаванні ўдзельнікаў мітынгу больш шырокія. Дакумент, які накіраваны ў Савет Міністраў, складаецца з 12 пунктаў. Што датычыцца той жа зарплаты, то прафсаюзы патрабуюць узняць яе на ўзровень не ніжэйшы за мінімальны спажывецкі бюджэт (2,8 млн. рублёў), а за 1998—1999 год павысіць яе на прамысловых прадпрыемствах да 12—15 млн. рублёў. Адначасова яны настойваюць на адмене ўказаў і распараджэнняў, якія абмяжоўваюць памер зарплаты, на наданні ёй статусу першачарговага плацяжу, ліквідацыі запазычанасці. Прафсаюзы патрабуюць перагледзець сістэму пенсійнага забеспячэння, адмяніць абмежаванні і ліквідаваць падаткі з матэрыяльных дапамог, прадаставіць час для выступленняў на радыё і тэлебачанні, у цэнтральнай прэсе.

Ідэя мітынгу ўзнікла зусім не выпадкова. Яшчэ 21 мая адбылося пасяджэнне прадстаўнікоў прафсаюзных арганізацый больш як 400 беларускіх прадпрыемстваў, на якім былі сфармуляваны патрабаванні рабочых да ўрада і прадугледжана магчымасць правядзення масавых акцый пратэсту. Рэзалюцыя, прынятая на тым пасяджэнні, была накіравана ў Савет Міністраў. А напярэдадні прафсаюзы атрымалі на яе адказ, які, паводле слоў Уладзіміра Ганчарыка, з'яўляецца толькі фармальнай адпіскай. Ігнараванне думкі вытворчых калектываў і выклікала найбольшае абурэнне ў рабочым асяроддзі.

Мітынг сведчыць не толькі пра рост нездаволенасці, які мае месца на прамысловых прадпрыемствах краіны, але і пра кансалідацыю намаганняў розных прафсаюзных арганізацый. Як вядома, ініцыятарамі акцыі выступілі пяць прафсаюзаў прамысловасці. Да іх потым далучыліся некалькі іншых. А ўчора ў Нацыянальным прэс-цэнтры за адным сталом іх лідэры сабраліся разам з кіраўніцтвам Федэрацыі прафсаюзаў Беларускай, якая цалкам падтрымала патрабаванні мітынгуючых.

Падчас аналізу сённяшняга сацыяльна-эканамічнага становішча ў краіне ў словах кіраўніка ФПБ Уладзіміра Ганчарыка адсутнічаў аптымізм, які звычайна характэрны для прадстаўнікоў урадавых колаў. Ён адзначыў, што пры росце ўнутранага валавога прадукту на 13 працэнтаў у Беларусі назіраюцца такія негатыўныя тэндэнцыі, як спад рэнтабельнасці, павелічэнне колькасці стратных прадпрыемстваў, вялікая колькасць нерэалізаванай прадукцыі, затрымкі з выплатай заработнай платы. «Памер зарплаты на прадпрыемствах сёння нават ужо не дазваляе нармальна харчавацца», — зазначыў У. Ганчарык. Дарэчы, хаця часта ў параўнанні з Расіяй у Беларусі сітуацыя з выплатамі грошай падаецца як стабільная, па звестках ФПБ, па стану на канец чэрвеня запазычанасць па зарплаце дасягнула 1 млрд. 352 млн. рублёў, што складае амаль 10 працэнтаў фонду заработнай платы. Найбольшыя затрымкі назіраюцца менавіта ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы.

У. Ганчарык паведаміў, што 15 ліпеня ў Савеце Міністраў адбылося пасяджэнне, на якім урад паспрабаваў вярнуцца да рэзалюцыі прафсаюзаў. Саўмін пагадзіўся, што праблему трэба вырашаць, і нават прыняў некалькі канкрэтных мераў. Напрыклад, урад паабяцаў, што на працягу 10 дзён прафсаюзам будзе растлумачана сітуацыя з курсаўтварэннем і будуць абвешчаны крокі па стрыманню інфляцыі. 8 жніўня ўрад плануе прааналізаваць становішча з затрымкамі выплаты зарплаты. Магчыма, будзе перагледжана тарыфная стаўка першага разраду. Дасягнута дамоўленасць, што будуць ліквідаваны праблемы, звязаныя з выплатай пенсійных надбавак за шкодныя ўмовы працы.

Але, як заявіў кіраўнік ФПБ, выкананне гэтых абяцанняў будзе кантралявацца. Таму, нават прадэманстраваўшы сваю рашучасць і сур'ёзнасць намераў мітынгам, прафсаюзы не ўпэўненыя, што ўрад выканае вылучаныя патрабаванні. Іх лідэры не хаваюць, што ў выпадку, калі голас працаўніка зноў не будзе пачуты, будуць праведзены новыя акцыі пратэсту, нават больш маштабныя, чым мінулая. Далейшую тактыку прадстаўнікі прафсаюзаў абмяркуюць ужо 31 ліпеня. А ўвогуле, нават не самая радыкальная частка прафсаюзнага кіраўніцтва прадказвае сёлета «гарачую» восень.

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.
Фота Віт. АМІНАВА.

СЁННЯ

СОНЦА

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск –	4.58	21.31	16.33
Віцебск –	4.41	21.29	17.47
Магілёў –	4.48	21.20	16.32
Гомель –	4.54	21.09	16.15
Гродна –	5.16	21.44	16.28
Брэст –	5.24	21.37	16.13

МЕСЯЦ

Апошняя квадра 16 ліпеня.

З 3.02 — 23-я месяцавыя суткі.
З 4.34 Месяц — у сузор'і Цяльца.

ІМЯНІНЫ

Пр. Андрэя, Марфы, Фёдара К. Ядзвігі, Аляксея, Багдані

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, па ўсходняй палавіне рэспублікі дажджы, месцамі моцныя ліўні, навальніцы. Вецер усходні, умераны, пры навальніцы парывісты, 15—20 м/сек. Тэмпература паветра ў Гродне, Мінску — 19—21, Брэсце, Магілёве — 20—22, Віцебску, Гомелі — 21—23 градусы цяпла.

У наступныя двое сутак: 18-га — ва ўсходніх і паўночна-ўсходніх раёнах дажджы, месцамі навальніцы, 19-га ўначы па поўначы невялікія дажджы, удзень пераважна без ападкаў. Вецер заходні, умераны. Тэмпература ўначы — 9—14, удзень 18-га — 18—23, 19-га — 21—26 градусаў вышэй нуля.

Аднакурснікі выказваюць глыбокае спачуванне супрацоўніцы Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Ганне Пятроўне Падрэз і яе дзецям Таццяне і Сяргею з выпадку трагічнай смерці МУЖА і БАЦЬКІ.

ДРЭННАЕ НАДВОР'Е ДОБРАМУ АДПАЧЫНКУ — НЕ ПЕРАШКОДА

У самым разгары сезон летніх водпускаў. Хто едзе ў замежныя круізы, на мора, хто праводзіць водпуск на дачы, але многія аддаюць перавагу арганізаванаму адпачынку. Пра тое, як насельніцтва рэспублікі ў гэтым годзе забяспечана пуцёўкамі ў дамы адпачынку, санаторыі, турыстычныя базы, карэспандэнт «Звязды» гутарыць з намеснікам дырэктара Рэспубліканскага цэнтра па аздараўленню і санаторна-курортнаму лячэнню насельніцтва Мікалаем ЛУКАШЭВІЧАМ.

— Мікалай Барысавіч, як праходзіць аздараўленне дзяцей і дарослага насельніцтва ў гэтым годзе? Вядомы, напэўна, нейкія даныя за прайшоўшы перыяд. Ці палепшыла становішча з аздараўленнем тое, што размеркаванне пуцёвак перададзена ад прафсаюзных органаў дзяржаўным?

— Так, раней аздараўленнем займаліся прафсаюзныя арганізацыі, Фонд здароўя, а зараз гэтую работу праводзяць дзяржаўныя структуры. Урад, Міністэрства фінансаў і Фонд сацыяльнай абароны выдаткавалі на аздараўленне сродкаў значна больш, чым у мінулым годзе. Колькасць аздараўляемых павялічылася на 10—12 працэнтаў. Вынікі І квартала паказалі, што намнога лепш было арганізавана аздараўленне дзяцей, асабліва на прадпрыемствах і арганізацыях, якія маюць на сваім балансе аздараўленчыя лагеры. Больш складаная сітуацыя ў тых арганізацыях, дзе такіх лагераў няма. Але калі на прадпрыемствах, у арганізацыях і ўстановах ёсць грошы на аздараўленне дзяцей сваіх супрацоўнікаў, таксама маглі ў поўным аб'ёме атрымаць пуцёўкі на аздараўленне. Цяжкасці ў тым, што сапраўды адзін спецыяліст у раёнах не можа ў поўным аб'ёме забяспечыць работу, якую трэба выконваць згодна з пастановай аб стварэнні рэспубліканскага Цэнтра па аздараўленню.

— Раней бацькі за дзіцячыя пуцёўкі ў аздараўленчыя лагеры плацілі толькі 10 працэнтаў іх кошту, а зараз — 50. Чаму так?

— Яны і засталіся 10-працэнтнымі, гэта проста ўласнікі лагераў у асобных выпадках устанавілі тры цаны: для дзяцей сваіх супрацоўнікаў — адна цана, для іншых арганізацый — другая, а для дзяцей, якія пацярпелі ў выніку чарнобыльскай катастрофы, — трэцяя. Гэта няправільнае рашэнне, і зараз яно выпраўляецца. Мы атрымалі ўказанне прывесці ў парадак цэнаўтварэнне на пуцёўкі ў дзіцячыя аздараўленчыя лагеры.

— Якая колькасць пуцёвак выдзелена для адпачынку ў Прыбалтыку, Расію, ва Украіну?

— З Прыбалтыкай на гэты год наогул няма дагаворанасці. Праблема адносінаў з Украінай і Расіяй заключаецца ва ўзнікшых цяжкасцях з канвертацыяй беларускага рубля ў расійскі рубель і ўкраінскую грыўню. Колькасць пуцёвак ва Украіну сёння складае 6,5 працэнта ад агульнай колькасці заключаных дагавораў, у Расію, Краснадарскі край — 3,5 працэнта. 90 працэнтаў пуцёвак прыпадае на дамы адпачынку і санаторыі Рэспублікі Беларусь.

— Ці запланавана адкрыццё новых здраўніц у рэспубліцы?

— Адкрываць новыя здраўніцы не плануецца. Ёсць здраўніцы, дзе праводзіцца рэканструкцыя, пачата будаўніцтва асобных карпусоў. Іх трэба завяршыць для таго, каб дадаткова прыняць большую колькасць людзей на аздараўленне, у тым ліку тых, што пацярпелі ад чарнобыльскай катастрофы.

— Дзе плануеце адпачываць самі, ваша сям'я?

— Пра адпачынак і не думаю. Вельмі шмат работы, вялікі паток людзей, трэба быць на месцы. Сям'я таксама будзе дома.

— Адкуль вы прыйшлі ў Рэспубліканскі цэнтр па аздараўленню, дзе працавалі да гэтага?

— Нейкі час быў кіраўніком гаспадаркі ў Мінскім раёне, потым у прафсаюзных органах.

Вікторыя КЛЯНОВІК.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

Панядзелак, 20 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

7.00 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Рэзананс.
8.50 Тэлебарометр.
9.05 «Сёння з вамі...» Дырэктар Мінскага завода «Вторчермет» Іван Андалюкевіч.
9.40 «Лянівая прыгажуня». Тэлеспектакль.
10.10 Прэм'ера песні.
10.30 Здароўе. I з'езд урачоў Рэспублікі Беларусь.
11.00 «Магчыма, яны звар'яцелі!» Забаўляльная праграма. 1-я серыя.
11.35 Абібок.
12.05 Тэленавігатар.
12.25 «А музыка гучыць...» Прымаюць удзел артысты М. Скорыкаў і Л. Парамонава.
13.00 Навіны.
13.10 «Па сакрэту ўсяму свету». Маст. фільм. 1-я серыя.
14.10 «Паміж зоркай і свечкай». Дак. фільм.
14.40 Параграф. Перадача для беспрацоўных.
15.00 Навіны.
15.15 Відэакурс французскай мовы.
15.45 «Дзяўчынка і акіян». Серыял.
16.10 «Трамвайны марш». Тэленарыс.
16.30 Рэгіён. Перадача з Брэста.
17.00 Канцэртны сезон. Музыка Георгія Свірыдава ў выкананні аркестра духавых інструментаў «Няміга».
17.35 Госці ў хату. «Крылы планеты».
18.00 Навіны.
18.20 «Магчыма, яны звар'яцелі!» Забаўляльная праграма. 1-я серыя.
18.55 «А я жыву ўсё там жа. Пра каханне...» Дак. фільм.
19.15 Беларускі хіт-парад.
19.20 «Сёння з вамі»... Старшыня Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў Уладзімір Папкоўскі.
20.00 «Марскі бой». Тэлелато.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 «Смяяцца — не грэх».
22.15 Фільмы нашай памяці. «Аршын мал Алан».
3.50 Трэці тайм.
0.10 Навіны.

ГРТ

17.00, 0.10 Навіны.
17.20 «Каралёк — птушка пеўчая». Серыял.
18.00 Надвор'е.
18.05 Гадзіна пік.
18.30 Адгадай мелодыю.
19.00 Панядзелак з Познерам. Праграма «Мы».
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.35 «Горац». Серыял.
21.45 Аляксей Герман у серыі «Жыццё выдатных людзей».
22.30 Фільм Аляксея Германа «Праверка на дарогах».

Расія

15.00 «Башня». Маладзёжная інфармацыйна-забаўляльная праграма.
15.30 «Першыя пацалункі». Тэлесерыял.
16.00, 19.00, 22.30 Весткі.
16.35 Вашы любімыя мелодыі.
16.40 Надвор'е.
16.45 Каханне з першага погляду.
17.15 Да 60-годдзя кінарэжысёра Аляксея Германа. «Мой сябар Іван Лапшын».
19.25 Падрабязнасці.
19.45 «Санта-Барбара».
20.45 Ганна Самохіна, Валянцін Гафт і Уладзімір Сцяклоў у крымінальнай драме «Зладзеі ў законе».
22.50 Дзяжурная часць.
23.05 Бэзавы туман.
23.45 Аўташоу.

Культура

7.05, 13.00, 19.30, 23.05 Навіны культуры.
7.25 Танцуе Кацярына Максімава.
7.40 «Рускае памесце». «Дом у Александрыі».
8.05 Кансіліум.
8.30 «Пецярбургскія партрэты». Кампазітар Алег Храмушын.
9.00, 11.00, 15.00, 17.00 Навіны.
9.05 «Ілья Мурамец». Маст. фільм.
10.35 У Ігара Д...
11.05 Іграе квартэт саксафаністаў «Італія».
11.15 Пецярбургскі гурмэ.
11.35 Ю. Дамброўскі. «Ручка, ножка, агурочак». Спектакль.
12.20 Музыка і вершы старога Арбата.
12.45 «Без візы». Ульм.
13.15 Разам з Фафалем.
13.30 «Куміры». Лідзія Смірнова.
13.35 «Сонца, музыка, Францыя». Частка 1-я.
14.25 «Пад аховай дружных муз». А. Дэльвіг.
14.45 Жыццё кустарнага музея.
15.05 «Маладзільныя яблыкі». «Прыгоды Чычыкава (Манілаў)», «Крот-мастак», «Крот і транзістар». Мультфільмы.
15.55 «Лукамор'е».
16.15 Міжнародны агляд.
17.05 «2003». Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 Бачу цэль!
17.35 Людзі ў модзе.
17.50 «Дакумент-анталогія». «Чалавек з кінаапаратам». Дак. фільм.
18.55 Спявае Н. Брэгвадзе.
19.15 Цуд-казка.
19.50 «Сумленне». Відэафільм.
20.30 Паклоннікам Тэрпсіхоры.
20.45 Пасля навін...
21.05 А. Заграднік. «Сола для гадзінніка з боем». Спектакль МХАТа імя М. Горкага. Частка 1-я.
22.20 «Сола для гадзінніка з боем». Частка 2-я.

НТБ

15.00 Сёння ўдзень.
15.20 «Вуліца Сезам».
15.50 «Брэменскія музыканты». Мультфільм.
16.15 «Вайна ў космасе». Серыял.
17.05 Крымінал.
17.15 У запас.
17.25 Футбольны клуб.
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.40 «Міміно». Камедыя.
20.40 «Лялькі».
21.50 «Дэтэктыў Нэш Брыджэс». Серыял.
22.40 Сённячка.
23.15 «Ролінг стоўнз» — спецыяльна для НТБ.

8-ы канал

18.00 Праграма Кенета Копланда.
18.30 «Свавольнікі».
18.45 «Дзіўныя гісторыі». Шматсерыйны фільм.
20.00 Аэробіка «Новы Эдэм».
20.30 Вечарніца.
20.45 «Не магу сказаць «бывай». Маст. фільм.
21.40 Аўтамабілі і запчасткі.
22.15 Рычард Крона ў маст. фільме «Джэнет».

Аўторак, 21 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

7.00 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Навіны.
8.15 «Сёння з вамі...» Старшыня Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў Уладзімір Папкоўскі.
8.50 Спажывецкая карзінка.
9.05 «Песню бярыце з сабой». Тэлефестываль беларускай песні.
9.55 «Усё пра ўсё».
10.20 Сяляне.
10.45 Тураб'ектыў.
11.10 «Магчыма, яны звар'яцелі!» 2-я серыя.
11.45 Мультфільмы.
12.00 «Паміж мінулым і будучыняй». Да 70-годдзя Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.
12.25 Акалада.
13.00 Навіны.
13.10 «Па сакрэту ўсяму свету». 2-я серыя.
14.10 Музыка без межаў.
14.40 «Макаёнка, 9».
15.00 Навіны.
15.15 «Д'Артаньгаў і тры сабакі». Мультсерыял (ЗША). 1-я серыя.
15.40 «Дзяўчынка і акіян». Серыял.
16.05 «Мастацтва ўсіх часоў і народаў». Дак. фільм.
16.30 Урокі Н. Наважылавай.
17.00 «О, калі б кветкі нагадалі...» Музыка кампазітараўрамантыкаў.
17.30 Народы Беларусі: гісторыя, культура, быт.
18.00 Навіны.
18.20 «Магчыма, яны звар'яцелі!» 2-я серыя.
18.50 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
19.00 «Сёння з вамі...» Старшыня Рэспубліканскай асацыяцыі сямей ваеннаслужачых, загінуўшых у Афганістане, Лідзія Манкевіч.
19.40 Калыханка.
20.00 Панарама.
20.55 «Смяяцца — не грэх».
21.15 Г. Буркоў і Р. Быкаў у кінакамедыі «Амністыя».
22.30 «Майскі бэз Сяргея Рахманінава».
23.00 «Карамболь» на «Славянскім базары ў Віцебску».
23.20 Беларускі хіт-парад.
23.25 Навіны.
23.40 Міжнародныя спартыўныя навіны.
24.00 «Крок-жарт».

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.10 Навіны.
8.15 «Каралёк — птушка пеўчая». Серыял.
9.40 Смехапанарама.
10.20 Дамашняя бібліятэка.
10.30 Адгадай мелодыю.
11.15 Праграма «Разам».
14.20 «Цін-Цін ідзе па следу». Мультсерыял.
14.55 Шчаслівы выпадак.
15.40 «Пячора Залатой ружы». Серыял.
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.30 Вакол свету.
17.20 «Каралёк — птушка пеўчая». Серыял.
18.05 Гадзіна пік.
18.30 Адгадай мелодыю.
19.00 Тэма.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.35 Алег Меншыкаў у гістарычнай драме «Маанзунд».

Расія

13.00, 16.00, 19.00, 22.40 Весткі.
13.30 «Раман Імператара. Палацавая хроніка». Тэлесерыял. 1-я серыя.
14.40 Мультфільм.
15.00 «Башня». Маладзёжная інфармацыйна-забаўляльная праграма.
15.30 «Першыя пацалункі». Тэлесерыял.
16.35 Красворд.
17.00 Прагноз надвор'я.
17.05 Віторыо Гасман у камедыі «Тыгр і кошачка».
19.25 Падрабязнасці.
19.45 «Санта-Барбара».
20.45 «Развязка пецярбургскіх тайнаў».
21.45 «Псі-фактар». Тэлесерыял.
23.00 Дзяжурная часць.
23.15 Гарачая дзесятка.

Культура

7.05, 13.00, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.25 «Парадоксы гісторыі». Тайны старажытных ведаў.
7.50 А. Заграднік. «Сола для гадзінніка з боем». Спектакль. Частка 1-я.
9.00, 11.00, 15.00, 17.00 Навіны.
9.05 «Сола для гадзінніка з боем». Спектакль. Частка 2-я.
9.55 «Чалавек з кінаапаратам». Дак. фільм.
11.05 Паклоннікам Тэрпсіхоры.
11.15 Кніжная скарбніца.
11.35 «Уладзімір Высоцкі». Частка 1-я. Аўтарская праграма Н. Крымавай.
12.35 «Без візы». Брытанскія сады.
12.45 Народныя ўмельцы.
13.15 Разам з Фафалем.
13.30 Пра фота.
13.55 «Сонца, музыка, Францыя!» Частка 2-я.
14.25 «Пад аховай дружных муз». П. А. Вяземскі.
14.45 «Кветкамі прыбранае юнацтва».
15.05 «Як адзін мужык двух генералаў пракарміў», «Прыгоды Чычыкава (Наздроў)», «Дзераза». Мультфільмы.
15.50 «Лукамор'е».
16.10 Я садоўнікам нарадзіўся...
16.25 Да 60-годдзя Пецярбургскага ТБ.
16.40 Тэатр аднаго мастака.
17.05 «2003». Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 Ноу-хау.
17.20 «Кіно плюс». Аляксею Герману — 60 гадоў.
18.00 «Скарбы Пецярбурга».
18.15 «Тройка, шасцёрка, туз». Дак. фільм.
19.15 Цуд-казка.
19.50 Спявае Алег Пагудзін. Перадача 1-я.
20.00 «Пра тых, каго помнім і любім». Вольга Андроўская.
20.45 Пасля навін...
21.05 «Легенда аб Цілі». Маст. фільм. Фільм 1-ы. Частка 1-я.
22.20 Тут шумяць лепшыя гарады.
22.30 Джазафрэнія.

НТБ

5.00 «Сёння раніцай».
8.05 «Дэтэктыў Нэш Брыджэс». Серыял.
9.15 «Міміно». Камедыя.
10.50 Мультфільм.
11.00, 13.00, 15.00 Сёння ўдзень.
11.25 «Уся каралеўская рацъ». Частка 5-я.
13.15 «Каханне і тайны Сансет Біч». Серыял.
14.00 На Гульнях добрай волі.
15.20 «Вуліца Сезам».
15.50 «Па слядах брэменскіх музыкаў», «Ай-ай-ай». Мультфільмы.
16.15 «Вайна ў космасе». Серыял.
17.05 Крымінал.
17.15 У запас.
17.25 «Крымінальная Расія. Сучасныя хронікі». Дак. серыял.
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.40 Жан-Луі Транціньян і Ражэ Анен у баевіку «Мафія па-французску». Фільм 1-ы (Францыя).
21.50 «Дэтэктыў Нэш Брыджэс». Серыял.
22.40 Сённячка.
23.15 «Новая Германія». Маст. фільм (Германія).

8-ы канал

18.00 Праграма Кенета Копланда.
18.30 «Свавольнікі».
18.45 «Карункі». Шматсерыйны фільм.
20.00 Нататкі з Іерусаліма.
20.30 Вечарніца.
20.45 «Горац». Серыял.
21.30 Дак. экран.
21.45 «Не будзіце спячага сабаку». Маст. фільм.

Серада, 22 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

7.00 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Навіны.
8.15 «Сёння з вамі...» Старшыня Рэспубліканскай асацыяцыі сямей ваеннаслужачых, загінуўшых у Афганістане, Лідзія Манкевіч.
8.50 Спажывецкая карзінка.
9.05 Аўта-парк.
9.15 Госці ў хату. «Крылы планеты».
9.40 Мультфільм.
10.00 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
10.10 Народы Беларусі: гісторыя, культура, быт.
10.40 «Магчыма, яны звар'яцелі!». 3-я серыя.
11.10 «Музыка, дапамажы...» Дак. фільм.
11.30 Відзьма-нявідзьма.
12.30 Спявае Аляксандра Гайдук.
13.00 Навіны.
13.15 «Трэці ў пятым радзе». Маст. фільм.
14.25 Маналог. Паэт Уладзімір Дамашэвіч.
15.00 Навіны.
15.10 Відэакурс французскай мовы.
15.40 «5х5». Інфармацыйна-забаўляльная праграма для старшакласнікаў.
16.10 «Д'Артаньгаў і тры сабакі». 2-я серыя.
16.35 «Дзяўчынка і акіян». Серыял.
17.00 Пагранічча. Перадача з Гомеля.
17.30 Лёс мой і надзея. Сацыяльная рэабілітацыя інвалідаў.
18.00 Навіны.
18.20 «Магчыма, яны звар'яцелі!» 3-я серыя.
18.50 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
19.05 Крымінальная хроніка.
19.20 «Сёння з вамі...» Прызёр Алімпійскіх гульняў, прэзідэнт Нацыянальнага Паралімпійскага камітэта Беларусі Ігар Жалязоўскі.
20.00 Панарама.
20.45 Калыханка.
21.00 Урачыстае адкрыццё Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
23.20 Футбол. Кубак чэмпіёнаў. «Сконта» (Рыга, Латвія)—«Дынама» (Мінск).
0.10 Навіны.
0.25 Беларускі хіт-парад.
0.30 Футбол. Кубак УЕФА. «Белшына» (Бабруйск)—ЦСКА (Сафія, Балгарыя). 2-і тайм.
1.20 Каралеўскае паляванне.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.15 Навіны.
8.15 «Каралёк — птушка пеўчая».
9.00 Праграма У. Познера «Мы».
9.45 У свеце жывёл (з сурдаперакладам).
10.25 Джэнтльмен-шоу.
11.15 Праграма «Разам».
14.20 «Цін-Цін ідзе па следу». Мультсерыял.
14.45 Класная кампанія.
15.15 Покліч джунгляў.
15.40 «Пячора Залатой ружы». Серыял.
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.30 Вакол свету.
17.20 «Каралёк — птушка пеўчая».
18.00 Надвор'е.
18.05 Гадзіна пік.
18.30 Леанід Ярмольнік у праграме «Залатая ліхаманка».
19.10 Чалавек і закон.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.35 П'ер Рышар у камедыі «Гэта не я, а ён!»
22.30 «Пярэварацень». Справа 1995 года.

Расія

6.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.45 Весткі.
7.00 Дзяжурная часць.
7.15 Тавары — поштай.
7.20 «Стронг» прадстаўляе.
7.30 Грошы.
7.45 «Дундзерклюмпен». Мультфільм. 7-я і 8-я часткі.
8.05 Праваслаўны каляндар.
8.10 «Гарадок».
8.40 Подыум д'Арт.
9.05 «Санта-Барбара».
13.30 «Раман Імператара. Палацавая хроніка». 2-я серыя.
14.25 «Мараплаванне Солнышкіна», «Бабры ідуць па следу». Мультфільмы.
15.00 «Башня». Маладзёжная інфармацыйна-забаўляльная праграма.
15.30 «Першыя пацалункі». Тэлесерыял.
16.30 На дарогах Расіі.
16.45 Футбол. «Лакаматыў» (Масква)—«Спартак» (Масква).
19.25 Падрабязнасці.
19.45 «Санта-Барбара».
20.45 «Развязка пецярбургскіх тайнаў».
21.45 «Агата Крысці. Пуаро». Тэлесерыял.
23.05 Дзяжурная часць.
23.20 Жывая калекцыя.

Культура

7.05, 13.00, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.25 «Карыльён». Конкурс званароў у Бельгіі.
7.55 «Дакумент-панарама». «Тройка, шасцёрка, туз».
9.00, 11.00, 15.00, 17.00 Навіны.
9.05 «Легенда аб Цілі». Фільм 1-ы.
10.25 Рамансіяда-98.
10.45 «Калекцыя». Ю. Тамашэўскі чытае вершы Сашы Чорнага.
11.05 Не толькі пра тэатр.
11.35 «Уладзімір Высоцкі». Частка 2-я. Аўтарская праграма Н. Крымавай.
13.15 Разам з Фафалем.
13.30 Фестываль арганнай музыкі (Віцебск).
14.10 Лад жыцця.
14.35 Вашых душ залатыя россыпы.
15.05 Праграма мультфільмаў.
15.50 «Лукамор'е».
16.05 Тэлебачанне — любоў мая.
17.05 «2003». Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 Акадэмія спорту.
17.30 «Белае і чорнае». Аўтарская праграма М. Тарывердзіева. Перадача 1-я.
17.55 А. Купрын. «Брэгет». Тэлеспектакль.
18.30 «Новы Дамастрой».
18.55 Паклоннікам Тэрпсіхоры.
19.10 Цуд-казка.
19.50 Востраў Аляксандра Сакурава.
20.45 Пасля навін.
21.05 «Легенда аб Цілі». Фільм 1-ы. Частка 2-я.
22.15 Успамінаючы конкурс імя П. І. Чайкоўскага.
22.45 Тут шумяць чужыя гарады.

НТБ

5.00 «Сёння раніцай».
8.05 «Дэтэктыў Нэш Брыджэс». Серыял.
9.15 Алівер Рыд у баевіку «Выкуп» (ЗША).
10.40 «Асяроддзе». Экалагічная праграма.
11.00, 13.00, 15.00 Сёння ўдзень.
11.25 «Уся каралеўская рацъ». Частка 6-я, заключная.
13.15 «Каханне і тайны Сансет Біч». Серыял.
14.00 На Гульнях добрай волі.
15.20 «Вуліца Сезам».
15.50 «Вяртанне блуднага папугая». Выпуск 1-ы.
16.15 «Вайна ў космасе». Серыял.
17.05 Крымінал.
17.15 У запас.
17.25 «Крымінальная Расія. Сучасныя хронікі». Дак. серыял. «Афёра».
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.40 Свет кіно. «Мафія па-французску». Фільм 2-і.
21.50 «Дэтэктыў Нэш Брыджэс». Серыял.
22.40 Сённячка.
23.15 Футбольны клуб прадстаўляе чэмпіянат Расіі.

8-ы канал

18.00 Праграма Кенета Копланда.
18.30 «Свавольнікі».
18.45 «Карункі». Шматсерыйны фільм.
20.00 Аэробіка «Новы Эдэм».
20.30 Вечарніца.
20.45 «Горац». Серыял.
21.45 Зачараваны позірк. Жан Энгр.
22.15 Баявік «Лёд».

Чацвер, 23 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

16.00 «Дзяўчынка і акіян» (Аўстралія).
16.30 «Калыска чатырох чараўніц». Тэлеспектакль.
17.00 Мультфільм.
17.15 «Вось гэта клоун, вось пацеха, вось дзівак...» Карым і Мурат Мутурганавы.
18.00 Навіны.
18.20 Забаўляльная праграма. «Магчыма, яны звар'яцелі!»
18.50 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
19.00 «Сёння з вамі...» Фотадакументаліст Аляксандр Дзітлаў.
19.40 Калыханка.
20.00 Панарама.
21.00 «Славянскі базар у Віцебску». Гала-канцэрт майстроў мастацтваў Украіны.
22.40 Зроблена ў Беларусі. Швейнае прадпрыемства «Вяснянка» (г. Магілёў).
22.55 «Карамболь» на «Славянскім базары ў Віцебску».
23.20 Забаўляльная праграма «Марсава поле».
23.35 Беларускі хіт-парад.
23.40 «Крок».
0.10 Навіны.
0.25 Акалада.

ГРТ

8.00, 11.00, 17.00, 23.00 Навіны.
8.15 «Каралёк — птушка пеўчая».
9.00 Чалавек і закон.
9.35 Пакуль усе дома.
10.20 Хатняя бібліятэка.
10.25 «Гэтыя забаўныя жывёлы».
11.15 Праграма «Разам».
14.20 «Неверагодныя прыгоды Джона Квеста».
14.55 Дзіцячыя анекдоты.
15.20 Серыял «Пячора Залатой ружы». Заключная серыя.
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.30 Вакол свету.
17.20 «Каралёк — птушка пеўчая».
18.00 Надвор'е.
18.05 Гадзіна пік.
18.30 Гэтыя забаўныя жывёлы.
19.00 «У пошуках страчанага». Павел Кадачнікаў. Вядучы Г. Скараходаў.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.35 Павел Кадачнікаў і Людміла Касаткіна ў камедыі «Мядовы месяц».
22.30 Алена Вадарэзава ў праграме «Жаночыя гісторыі».
23.10 Праграма перадач.

Расія

6.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.45 Весткі.
7.00 Дзяжурная часць.
7.15 Тавары — поштай.
7.20 «Стронг» прадстаўляе.
7.30 Грошы.
7.45 «Дундэрклюмпен». Часткі 9-я і 10-я.
8.05 Праваслаўны каляндар.
8.10 Своечасова.
8.35 Сам сабе рэжысёр.
9.05 «Санта-Барбара».
13.30 «Раман імператара. Дварцовая хроніка». 3-я серыя.
14.30 «Дзюймовачка». Мультфільм.
15.00 «Вежа». Маладзёжная інфармацыйна-забаўляльная праграма.
15.30 «Першыя пацалункі». Тэлесерыял (Францыя).
16.35 «Славянскі базар у Віцебску». Дзённік.
16.45 Красворд.
17.15 Васіль Ліванаў, Васіль Ланавой і Алег Анофрыеў у кінааповесці «Калегі».
19.25 Падрабязнасці.
19.45 «Санта-Барбара».
20.45 «Развязка пецярбургскіх тайн». Тэлесерыял.
21.45 «Славянскі базар у Віцебску». Адкрыццё Міжнароднага фестывалю мастацтваў.
23.05 «Славянскі базар у Віцебску». Працяг.
0.30 Дзяжурная часць.
0.45 Прагноз надвор'я.

Культура

7.05, 13.00, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.25 Танцуюць зоркі Марыінскага балета.
7.40 «Патрабуецца драматычная актрыса». В. Васільева.
9.00, 11.00, 15.00, 17.00 Навіны.
9.05 «Легенда пра Тыля». Фільм 1-ы.
10.15 Акадэмія спорту.
10.35 Ю. Стаянаў і І. Алейнікаў.
10.50 Музычны экспромт.
11.05 «Скарбы Пецярбурга». Эрмітаж.
11.15 Тут шумяць чужыя гарады.
11.35 «У берандзеевым краі». Кастрамскі фестываль, прысвечаны А. М. Астроўскаму.
12.15 Мастак А. Вярэйскі.
13.15 Разам з Фафалем.
13.30 «Не суджана мне быць тваёю перад Богам».
14.20 «Паэзія і праўда жыцця». С. Дзягілеў. Перадача 1-я.
14.55 Праграма перадач.
15.05 Мультфільмы. «Папялушка», «Кошчын дом».
15.50 «Лукамор'е».
16.10 Музыка ў Эрмітажы.
16.35 «Актрыса. Тэма кахання». Марына Зудзіна.
17.05 «2003». Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 Фармат.
17.25 «Белае і чорнае». Аўтарская праграма М. Тарывердзіева. Перадача 2-я.
17.50 «Тэатр аднаго мастака». «Маўчанне». І. Вішнякоў.
18.10 Новае кіно.
18.40 «Выбранае-2000». Частка 1-я.
19.15 Цуд-казка.
19.50 «Выбранае-2000». Частка 2-я.
20.45 Пасля навін...
21.05 «Легенда пра Тыля». Фільм 2-гі. Частка 1-я.
22.15 «Акно». Аўтарская праграма В. Качана.
22.45 «Калекцыя». Чытае С. Юрскі.
23.20 Праграма перадач.

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 9.00 Сёння раніцай.
5.15, 7.45 Крымінал.
5.20, 6.50 Я — целаахоўнік.
5.35, 7.35 Карданны вал.
5.40 Градуснік.
5.50, 7.20 У запас.
6.10 Надвор'е.
6.15 Спорт.
6.20, 7.15 Дзень у гісторыі.
6.25 Сённячка.
6.35 Жывыя навіны.
6.40 Мультфільм «Вясёлая карусель».
7.50 Рэтранавіны.
8.05 «Дэтэктыў Нэш Брыджэс». «Расплата».
9.15 Свет кіно. «Злая» (Італія).
11.00, 13.00, 15.00 Сёння ўдзень.
11.25 «Стары тэлевізар» успамінае: «Процістаянне».
13.15 «Каханне і тайны Сансет Біч».
14.00 На Гульнях добрай волі.
15.20 «Вуліца Сезам».
15.50 «Вяртанне блуднага папугая», «Каралеўскі бутэрброд».
16.15 «Вайна ў космасе» (ЗША).
17.05 Крымінал.
17.15 У запас.
17.25 «Крымінальная Расія. Сучасныя хронікі». «Уся бандыцкая ўлада».
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.40 Фантастычны баявік Джо Дантэ «Унутраны космас».
21.50 Дэтэктыў Нэш Брыджэс. «Расплата».
22.40 Сённячка.
23.15 Кіно не для ўсіх. «Злодзей» (Італія).

8-ы канал

18.00 Праграма Кенета Копланда.
18.30 «Свавольнікі».
18.45 Шматсерыйны фільм «Карункі».
20.00 Навіны «К-відэа».
20.30 Вечарніца.
20.45 Серыял «Горац».
21.45 Муз-парад.
22.00 Камедыя «Амерыканскі прэзідэнт».

Пятніца, 24 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

7.00 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Навіны.
8.15 «Сёння з вамі...» Фотадакументаліст Аляксандр Дзітлаў.
8.50 Спажывецкая карзінка.
9.05 Сядзіба. Праграма для дачнікаў.
9.35 «Пераход». Перадача для падлеткаў.
10.00 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
10.10 «Лёс мой і надзея». Сацыяльная рэабілітацыя інвалідаў.
10.40 «Магчыма, яны звар'яцелі!». 4-я і 5-я серыі.
11.40 Конны спорт. Кубак свету.
12.15 Каралеўскае паляванне.
13.00 Навіны.
13.10 «Трывожная нядзеля».
14.30 Навакольны свет. Сацыяльна-эканамічная праграма.
15.00 Навіны.
15.10 «Дзяўчынка і акіян» (Аўстралія).
15.35 Да Дня пажарнай службы Рэспублікі Беларусь. Мінскае вышэйшае пажарнатэхнічнае вучылішча.
16.05 Якуб Наркевіч-Едка і яго сядзіба «Над-Нёманам».
16.30 «Рызыка-версія».
17.00 Урокі Н. Наважылавай.
17.30 Чацвёртае вымярэнне.
18.00 Навіны.
18.20 «Магчыма, яны звар'яцелі!». 5-я серыя.
18.50 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
19.05 «Сёння з вамі...» Народны артыст Беларусі мастацкі кіраўнік Нацыянальнага тэатра імя Я. Купалы Валерый Раеўскі.
19.40 Калыханка.
20.00 Панарама.
21.00 «Славянскі базар у Віцебску». Гала-канцэрт майстроў мастацтваў Расіі.
22.40 «Карамболь» на «Славянскім базары ў Віцебску».
23.00 «Старты маладосці». Да вынікаў Сусветных юнацкіх гульняў.
23.20 Беларускі хіт-парад.
23.30 Забаўляльная праграма. «Банка коміксаў».
23.45 Навіны.
24.00 Абібок.
0.30 Аўта-парк.
0.40 Маст. фільм «Вострыя адчуванні» (ЗША).

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 22.55 Навіны.
8.15 «Каралёк — птушка пеўчая». Заключная серыя.
9.05 Клуб падарожнікаў.
9.55 Смак.
10.15 Хатняя бібліятэка.
10.25 Іграй, гармонік любы!
11.15 Праграма «Разам».
14.20 Фільм-казка «Іван ды Мар'я».
15.55 Вуліца Сезам.
16.25 Юлія Мяньшова ў праграме «Паддашак Фруціс».
17.20 «Каралёк — птушка пеўчая». Заключная серыя.
18.05 Надвор'е.
18.10 Здароўе.
18.45 Поле цудаў.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.35 Каломба ў дэтэктыве «Гора ад розуму».
22.10 Погляд.
23.05 Прага помсты ў баевіку «Расплата».

Расія

6.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.45 Весткі.
7.00 Дзяжурная часць.
7.15 Тавары — поштай.
7.20 Свет здароўя.
7.30 Грошы.
7.45 «Блакітнае шчаня». Мультфільм.
8.05 Праваслаўны каляндар.
8.10 Андрэй Смірноў у праграме «Персона».
9.05 «Санта-Барбара».
13.30 «Раман Імператара. Дварцовая хроніка». 4-я серыя.
14.40 Мультфільм.
15.00 «Вежа». Маладзёжная праграма.
15.30 «Першы пацалунак». Тэлесерыял (Францыя).
16.35 Вашы любімыя мелодыі.
17.00 «Лабірынт». Гульнявое забаўляльнае шоу.
17.30 Меладрама «Мама выйшла замуж».
19.25 Падрабязнасці.
19.45 «Санта-Барбара».
20.45 «Сам сабе рэжысёр».
21.20 Маскі-шоу.
21.50 «Славянскі базар у Віцебску». Канцэрт майстроў мастацтваў Украіны.
23.05 «Славянскі базар у Віцебску». Канцэрт майстроў мастацтваў Украіны. Працяг.
23.55 Дзяжурная часць.
0.10 «Славянскі базар у Віцебску». Дзённік фестывалю мастацтваў.
0.20 Алег Газманаў на фестывалі «Славянскі базар у Віцебску».

Культура

7.05, 13.00, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.25 Тэатр аднаго мастака.
7.45 «Легенда пра Тыля». Фільм 2-гі. Частка 1-я.
9.00, 11.00, 15.00, 17.00 Навіны.
9.05 «Легенда пра Тыля». Фільм 2-гі. Частка 2-я.
10.20 Музыка з Пецярбурга.
10.50 Прагулка па Алупкінскаму парку.
11.05 Фармат.
11.20 Тут шумяць вялікія гарады.
11.30 Праграма перадач.
11.35 Магчымая сустрэча.
12.40 Спявае Н. Брэгвадзе.
13.15 Разам з Фафалем.
13.30 Мультфільм.
13.45 «Нязгасныя зоркі». Сяргей Лемешаў. Перадача 2-я.
14.10 Крэда.
14.25 «Паэзія і праўда жыцця». С. Дзягілеў. Перадача 2-я.
14.50 «Без візы». Амстэрдам.
15.05 Мультфільм.
15.55 «Лукамор'е».
16.15 Тэатральная правінцыя?
16.40 Час, партрэты, лёсы...
17.05 «2003». Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 «Санеты Шэкспіра. Аўтарская праграма М. Тарывердзіева.
17.35 Баярскі двор.
18.00 Творы Ф. Ліста і Ф. Шуберта выконвае В. Віардо.
18.15 «Луўр з майстрамі». Дак. фільм.
19.05 Мультфільм.
19.15 Цуд-казка.
19.50 «Са столі». Праграма А. Басілашвілі.
20.15 «Залатыя галасы свету ў Маскве». І. Архіпава.
20.45 Пасля навін...
21.05 «Легенда пра Тыля». Фільм 2-гі. Частка 2-я.
22.20 «Апокрыф». «Літаратура і ноч».
22.45 А. Шнітке. «Ціхая музыка».
23.20 Праграма перадач.

НТБ

5.00 «Сёння раніцай».
8.05 Крымінал. «Шчырае прызнанне».
8.25 «Рускі век». Марына Няёлава ў гутарцы з Андрэем Каравулавым.
9.15 Тэлегульня «Ключы ад форта Баяр» (Францыя).
11.00, 13.00, 15.00 Сёння ўдзень.
11.25 «Процістаянне». Частка 2-я.
13.15 «Каханне і тайны Сансет Біч».
14.00 На Гульнях добрай волі.
15.20 Дог-шоу «Я і мой сабака».
15.50 «Вяртанне блуднага папугая». Выпуск 3-ці. «Бабры ідуць па следу».
16.15 «Вайна ў космасе». 17-я серыя.
17.05 Крымінал.
17.15 У запас.
17.25 Футбольны клуб.
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.25 «Шэрлак Холмс і доктар Ватсан». Фільм 1-ы. «Знаёмства». 1-я серыя. «Крывавы надпіс». 2-я серыя.
21.35 Музычная камедыя «Двор Фараона».
23.25 Шоу Мікалая Фаменкі «Імперыя страсці».
0.05 Ток-шоу «Змрок».

8-ы канал

18.00 Праграма Кенета Копланда.
18.30 «Грызлі Адамс і скарбы мядзведзя».
20.00 Аэробіка «Новы Эдэм».
20.30 Вечарніца.
20.45 Серыял «Горац».
21.45 Муз-парад.
22.00 Маст. фільм «Гары Трэйсі».

Субота, 25 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

7.00 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Навіны.
8.15 «Чатыры танкісты і сабака» (Польшча).
9.10 Здароўе. Транспланталогія ў Беларусі.
9.35 Сталіца. Інфармацыйна-аналітычная праграма.
10.05 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
10.20 «Я малюю».
10.40 «Усё нармальна, мама!»
11.10 Вяршыня свету. Тэлевіктарына.
11.35 Тэлевізійны Дом кіно. Да 100-годдзя кінадраматурга Рыгора Кобеца.
12.00 «Шукальнікі шчасця». Маст. фільм.
13.20 Да Дня пажарнай службы Рэспублікі Беларусь. Музычная праграма.
14.00 Тэніс. Кубак Федэрацыі. Беларусь — Венесуэла.
15.00 Навіны.
15.20 «Тэлебом».
16.15 Зроблена ў Беларусі. Швейнае прадпрыемства «Вяснянка» (г. Магілёў).
16.30 Тэніс. Беларусь — Венесуэла.
17.30 «Дрэва жыцця». Тэленарыс аб сям'і Антропавых (г. Гродна).
17.55 Беларускі хіт-парад. Вынікі тыдня.
18.10 «У джазе толькі дзяўчаты».
18.40 Прэм'ера песні.
19.00 Футбол. «Нафтан-Дэвон» (Наваполацк) — «Тарпеда» (Мінск).
19.45 Дзённік Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».
20.00 Панарама.
20.45 Калыханка.
21.00 «Славянскі базар у Віцебску». Гала-канцэрт майстроў мастацтваў.
22.40 Трэці тайм.
23.00 Відзьма-нявідзьма.
24.00 «Славянскі базар у Віцебску». Начная харавая асамблея.

ГРТ

7.00 Прыгодніцкі фільм «Ненавісць».
8.15 «Кошчын дом». Мультфільм.
8.45 Слова пастыра. Мітрапаліт Кірыл.
9.00, 14.00, 16.45 Навіны.
9.10 Хатняя бібліятэка.
9.30 «Ранішняя пошта».
10.05 Каламбур».
10.40 Смак.
11.00 Вяртанне Траццякоўкі. Гісторыя аднаго шэдэўра.
11.30 Амерыка з М. Таратутам.
12.00 Кінакамедыя «Страсці па Уладзіміру».
14.20 Леў Мікалаеў у праграме «Цывілізацыя».
14.50 У свеце жывёл.
15.30 Мультфільм.
16.00 Як гэта было. Трагедыя футбаліста Эдуарда Стральцова. 1958 год.
17.05 Кінакамедыя «Кухарка».
18.25 Надвор'е.
18.30 «Уладзімір Высоцкі. Гісторыя кахання». Фільм 1-ы.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.40 Ралан Быкаў і Алег Янкоўскі «Служылі два таварышы».
22.30 Запрашае «Астанкіна». Ралан Быкаў.
23.30 Жэрар Дэпардзье і Ванеса Парадзі ў меладраме «Эліза».

Расія

7.00 Раніца селяніна.
7.30 «Чырвоная кніга». Экалагічная экспедыцыя РТР.
7.55 Мультфільмы.
8.35 Дамашні ачаг.
9.00 Своечасова.
9.30 Добрай раніцы, краіна.
10.15 Пошта РТР.
10.40 «Славянскі базар у Віцебску». Канцэрт майстроў мастацтваў Расіі.
12.25 «Ва ўсіх на вуснах». Праграма Наталлі Дар'ялавай.
13.00, 19.00 Весткі.
13.30 Людзі і грошы.
14.00 Федэрацыя.
14.50 «Славянскі базар у Віцебску». Дзённік.
15.00 «Вежа». Маладзёжная праграма.
15.30 Музычны тэлеспектакль «Ханума».
17.55 Мая сям'я.
19.35 «Аншлаг» і К°.
20.35 Памяці Уладзіміра Высоцкага. Музычна-прыгодніцкі фільм «Небяспечныя гастролі».
22.10 Зоркі XXI стагоддзя.
23.30 Валерый Лявонцьеў на фестывалі «Славянскі базар у Віцебску».
0.25 «Скорасць». Кальцавыя аўтагонкі.
0.40 Прагноз надвор'я.

Культура

9.10 «Некалькі гісторый пра ма-дзінь-бі».
9.35 «Дыяпазон». Фільмы рэжысёра Валянціны Гураленка.
10.35 Ток-шоу «Наўздагад».
11.05 Акварыум. «Какаду». Дак. фільм.
11.35 Век кіно. «Мядзведзь».
12.45 Артадокс.
13.00, 21.00 Навіны культуры.
13.15 Пецярбургскі гурмэ.
13.30 «Старонкі тэатральнай пародыі». Фільм 1-ы. «Гастроль Рычалава».
14.15 «Парыжскі часопіс» з пісьменнікам Барысам Носікам.
14.40 Чароўны чамадан.
14.55 «Успышка». Навіны кіно.
15.15 «Паэт у Расіі больш чым паэт».
15.40 З сімфанічным аркестрам вакол свету.
16.30 «Асабістая справа». М. Ульянаў.
17.00 Навіны.
17.05 «2003». Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.15 Блеф-клуб.
17.50 «Душою выкананы палёт». Мастак П. Залцман.
18.15 «Лёс, лёсам, аб лёсе». Частка 1-я.
19.05 Цуд-казка.
19.20 «Музычны антракт». У. Высоцкі.
19.30 «Тэатр майго імя». Праграма з удзелам Я. Шыфрына.
20.20 Эцюды ў простых тонах.
21.25 «Хто там...» Праграма В. Верніка.
21.55 «Партрэт жонкі мастака». Маст. фільм.

НТБ

7.00 Ранішні сеанс. «Хлопец з нашага горада».
8.30 «Супермэн» (ЗША).
9.00 Сёння раніцай.
9.10 Крымінал. «Шчырае прызнанне».
9.30 Тэлегульня «Зразумей мяне».
10.00 «Конан» (ЗША).
10.45 Ад «Вінта!»
11.00 Сёння ўдзень.
11.25 Наша кіно. «Нябесныя ластаўкі». 1-я і 2-я серыі.
13.40 Мультфільм «Шут Балакіраў».
14.00 На Гульнях добрай волі.
15.00 Сёння ўдзень.
15.15 Свая гульня.
15.45 Суд ідзе.
16.40 Серыял па выхадных. «Паліцэйская акадэмія» (ЗША).
17.30 Дог-шоу «Я і мой сабака».
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.45 Камедыя «Неверагодныя прыгоды Янкі ў Афрыцы» (ЗША).
20.45 Лялькі.
21.35 «Жаніх з Маямі».
23.00 «Пра гэта». Ток-шоу.
23.40 Свет кіно. «Асалода ад кахання» (Францыя).

8-ы канал

15.00 Джойс Маер. Жыццё ў слове.
15.30 Крымінальная драма «Калі настане заўтра».
18.00 Серыял для падлеткаў «Космас — далёкія куткі».
19.55 Адпачынак і турызм.
20.00 Джына Лалабрыджыда ў маст. фільме «Хлеб, каханне і фантазія».
21.30 Вечарніца.
21.45 Джэкі Чан у маст. фільме «Удар маланкі».

Нядзеля, 26 ліпеня

Беларускае тэлебачанне

7.00 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Навіны.
8.15 «Чатыры танкісты і сабака» (Польшча).
9.15 Тэлетурнір па дзіцячых рухомых гульнях Партызанскага раёна на першынства г. Мінска.
10.05 «Славянскі базар у Віцебску». Дзённік.
10.15 Тураб'ектыў.
10.40 «Усё нармальна, мама!»
11.15 Арсенал.
11.40 Беларускі дом.
12.10 Тэніс. Беларусь — Венесуэла.
13.00 Вяскоўцы.
13.25 Запрашаем на вячоркі. Фальклорныя калектывы вёсак Блонь і Дрычын Пухавіцкага раёна.
14.00 Тэніс. Беларусь—Венесуэла.
15.00 Навіны.
15.15 Бон тон.
15.40 Асілак. Спортклуб.
16.20 Маст. фільм «Заходзьце, калі ласка, ці Чужым уваход забаронены».
17.35 Тэленавігатар.
17.55 Землякі. Дайджэст.
18.45 «Славянскі базар у Віцебску». Дзённік.
19.00 «Славянскі базар у Віцебску». Міжнародны конкурс маладых выканаўцаў эстраднай песні «Віцебск-98».
21.00 Рэзананс.
21.45 Тэлебарометр.
22.00 «Славянскі базар у Віцебску».
24.00 «Карамболь» на «Славянскім базары ў Віцебску».
0.20 Тэніс. Беларусь — Венесуэла.
1.00 Бархатны сезон

ГРТ

6.55 Баявік «Адзін шанц з тысячы».
8.15 Лота-Мільён. Спортлато.
8.30 «Качыныя гісторыі».
9.00, 14.00, 23.05 Навіны.
9.10 «Бесталковыя нататкі» Дзм. Крылова.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Ранішняя зорка.
11.00 Служу Расіі!
11.30 Іграй, гармонік любы!
12.00 Сялянскія ведамасці.
12.30 Серыял «Падводная адысея каманды Кусто».
13.20 Смехапанарама.
14.20 Клуб падарожнікаў.
15.10 «Новыя прыгоды Віні-Пуха».
15.35 «Чып і Дэйл» спяшаюцца на дапамогу».
16.05 «Кола гісторыі».
16.50 Дэтэктыў «Змеялоў».
18.40 Надвор'е.
18.45 «Уладзімір Высоцкі. Гісторыя хваробы». Фільм 2-гі.
19.55 Кінаафіша.
20.00 Час.
20.35 Няўлоўны мсціўца ў фільме «Зора — хуткі клінок».
22.30 Наталля Фацеева ў праграме Андрэя Макарэвіча «Абажур».
23.15 Футбольны агляд.
23.45 Міхаіл Ножкін у баевіку «Адзіночнае плаванне».
1.25 Праграма перадач.

Расія

7.00 Служу Айчыне!
7.25 Мультфільмы.
8.05 «Аншлаг» і К°.
8.57 Прома.
9.00 Сам сабе рэжысёр.
9.25 Добрай раніцы, краіна.
10.15 Рускае лата.
11.00 Фестываль салдацкай песні «Вікторыя».
12.40 Свет кніг з Леанідам Кураўлёвым.
13.00 Весткі.
13.30 Пульс.
14.00 «Славянскі базар у Віцебску». Канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі.
14.55 «Закон і парадак». Тэлесерыял.
15.45 Дак. фільм «Натуральны адбор».
16.45 Зусім сакрэтна.
17.45 Старая кватэра. Год 1974-ы. Частка 3-я.
19.00 Люстэрка.
20.00 «Улюбёнец лёсу» (да 85-годдзя М. В. Багаслоўскага).
21.40 «Тэатр + TV». Сяргей Вінаградаў.
22.30 Праграма Івана Дыхавічнага «Хітрасць-22».
23.25 «Славянскі базар у Віцебску». Канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі.
0.15 Сафія Ратару на фестывалі «Славянскі базар у Віцебску».
1.10 Прагноз надвор'я.

Культура

9.10 «Варвара-краса — доўгая каса». Маст. фільм.
10.35 Кансіліум.
11.00 «Старое танга». Вядучы А. Бялінскі.
11.30 У трыдзевятым царстве.
11.35 «Йелаўстоун». Дак. фільм. Частка 1-я.
12.25 Фотапартрэт.
12.40 Тэлесуфлёр.
13.00, 21.00 Навіны культуры.
13.15 «Старонкі тэатральнай пародыі». Фільм 2-гі. «Жан Нуар».
13.50 Вялікі тэатр апладзіруе маладым.
15.00 «Асеннія партрэты». Марыям Асламазян.
15.25 Кніжная крыніца.
15.40 Твары гісторыі.
16.05 Становішча рэчаў.
17.00 Навіны.
17.05 «2003». Да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.
17.10 Акіяны часу кахання.
17.40 Ціхі вечар.
18.10 «Лёс, лёсам, аб лёсе». Вялікі Шаляпін.
19.00 Цуд-казка.
19.15 «Царская ложа». Фестываль «Белыя ночы».
19.55 «Багема». Анджэй Вайда.
21.25 «Калекцыя». Главу з рамана А. С. Пушкіна «Яўген Анегін» чытае С. Юрскі.
21.35 «Ультыматум». Маст. фільм.

НТБ

7.00 Маст. фільм «Чакай мяне».
8.30 Мультсерыял «Супермэн» (ЗША).
9.00 Сёння раніцай.
9.15 «Залаты грамафон».
9.30 «Вуснамі дзіцяці».
10.00 «Конан» (ЗША).
10.45 Ад «Вінта!»
11.00 Сёння ўдзень.
11.20 Краіна кіно — «Артэк».
12.10 Куміры старога кіно. «Падкідыш».
13.30 «Любоўныя гісторыі, якія ўзрушылі свет». «Грэйс Келі і прынц Рэнье».
14.00 «Рускі век». Віталь Гальданскі ў гутарцы з Андрэем Каравулавым.
14.30 На Гульнях добрай волі.
15.00 Сёння ўдзень.
15.15 Тэлегульня «Ключы ад форта Баяр» (Францыя).
17.00 «Паліцэйская акадэмія».
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.35 Арнольд Шварцэнегер і Макс Фон Сюдаў у фільме «Конан-варвар».
21.35 Леў Дураў у баевіку «Танга над бяздоннем». 1-я і 2-я серыі.

8-ы канал

15.00 Праграма з Рыкам Рэнерам.
15.40 Еўропа сёння.
16.00 Музычная праграма.
16.30 Запаведнікі дзікай прыроды.
17.00 Мультфільм «Зямля ў пачатку часу».
18.15 Калекцыя 8 тэлеканала... Міхаіл Шуфуцінскі.
18.30 «Космас — далёкія куткі».
19.55 Медыцына і здароўе.
20.00 В. Шалевіч у маст. фільме «Муж сабакі Баскервілей».
21.15 Вечарніца.
21.30 Навіны «К-відэа».
22.15 Нядзельны фільм.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 32-44-12, 32-14-25, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 32-38-02, 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 32-31-21, 68-29-68, палітыкі — 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносінаў — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 7-26-02, Паставах — 26-562; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-04-52, 32-31-98. ФАКС: 68-27-79. E-mail: daily@zwyazda.belpak.minsk.by. http://www.zvyazda-daily.minsk.by.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 80.755. Індэкс 63850.
Зак. № 4240.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12